

ข้อเสนอทางวิชาการ
ต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรื่อง
การปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นเจ้าพนักงาน

จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

มกราคม ๒๕๖๐

ข้อเสนอทางวิชาการ
ต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรื่อง

การปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นเจ้าพนักงาน

จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

มกราคม ๒๕๖๐

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร	ก
๑.ความเป็นมา.....	๑
๒. การดำเนินการ.....	๒
๒.๑ ข้อมูลที่ได้จากการการศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ทางวิชาการ	๒
๒.๒ ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการจัดเวทีเผยแพร่แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณา ความอาญา ขั้นก่อนพิจารณาคดี	๑๘
๓. ข้อเสนอทางวิชาการต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๒๔
เอกสารอ้างอิง	๖๖
ภาคผนวก	๗๐
สรุปเวทีรับฟังความคิดเห็น	๗๑

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ในการประชุมครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๘ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้มีมติเห็นชอบความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และได้ นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักวิธีพิจารณาความอาญา ที่ดี หลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรมและหลักการสากลสมดังเจตนารมณ์ของการดำเนินคดีอาญา และเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เข้าชี้แจงบันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังกล่าวต่ออนุกรรมการการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในคณะกรรมการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๓๘/๒๕๕๘ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ มีมติเห็นสมควรให้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายดำเนินการพิจารณาศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเด็นที่เห็นว่าจำเป็นเร่งด่วน และสมควรแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ดำเนินการจัดทำรายงานหรือร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอต่อ คณะกรรมการฯ พิจารณาต่อไป^๑

ข้อเสนอทางวิชาการต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การปรับปรุงแก้ไข ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นเจ้าพนักงาน เป็นเอกสารวิชาการที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลทางกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยหลักกฎหมายอาญา แนวคิดด้านอาชญาวิทยา หลักการด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการวิเคราะห์ผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบการรับฟังความเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่ข้อเสนอในการปรับปรุงและปฏิรูปกระบวนการ ดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม เพื่อการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยได้อย่างแท้จริง

^๑ หนังสือคณะกรรมการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่วนที่ ๒ ที่ สว (สนช) (กมธ ๒) ๐๐๑๐/ ๕๑๔๗ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙.

เหตุผล

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีโครงสร้างการสอบสวน และการฟ้องร้องคดีโดยของรัฐยังถูกแยกส่วนซึ่งส่งผลต่อข้อจำกัดในการประสานงาน การตรวจสอบและ ประเมินผลร่วมกัน ระบบงานยุติธรรมปัจจุบันจึงยังไม่อาจให้บริการประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง อาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีข้อพิพาทเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้กระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี หลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรมและหลักการ สากด้านสิทธิมนุษยชน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างในการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว

สาระสำคัญของข้อเสนอ

๑. การปรับโครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน โดยให้ พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ มีบทบาทหน้าที่ควบคุมการสอบสวน การใช้มาตรการบังคับ และกระบวนการ ในชั้นก่อนฟ้องคดีทั้งหมด โดยให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ในภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง และเป็นผู้รับผิดชอบ การสอบสวน มีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่ เช่นว่านี้ให้รวมถึง

๑.๑ พิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนในการขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้น และหมายขัง ตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวของพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการยับยั้ง คำขอหรือคำคัดค้านดังกล่าวได้

๑.๒ ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวน มาให้ พิจารณาหรือให้พนักงานสอบสวนรายงานข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี

๑.๓ เข้าฟังการสอบสวนผู้ต้องหาหรือพยานได้

๑.๔ ให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวน ในการนี้ ให้พนักงานสอบสวนนำบันทึกคำแนะนำและสั่งการของพนักงานอัยการรวมเข้าสำนวนไว้

๑.๕ ในระหว่างการสอบสวนหรือเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงาน สอบสวนแล้ว ให้มีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวน บุคคลใดซึ่งตามสำนวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดด้วยเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม

๑.๖ ขอให้ศาลขัง ปล่อยผู้ต้องหา หรือปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี

๑.๗ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

๒. กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทุกกรณี โดยไม่มีข้อยกเว้น แม้ในสถานการณ์พิเศษ โดยกำหนดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของตนในโอกาสแรก ว่ามีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และมีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ เป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้ตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดยกำหนดให้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิดังกล่าว โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่า มีการแจ้งสิทธินั้นอย่างแท้จริง

๓. กำหนดให้หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้ว ให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในการเริ่มต้นคดีอาญา ให้เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบความจริงของ องค์ประกอบในเนื้อหาแห่งการกระทำความผิดในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจสอบสวน ซึ่งมีความ เกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะหากการสอบสวนไม่ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มี เขตอำนาจสอบสวนอย่างถูกต้องตาม มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ แล้ว การสอบสวนนั้นจะไม่ชอบด้วย กฎหมาย พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง โดยที่การสอบสวนส่วนหนึ่งเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลและโดยที่ในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาานั้น ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี

ดังนั้น หากให้พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจและหน้าที่ต่างคนต่างทำ อาจจะกระทบต่อหลัก กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ว่า “บุคคลใดจะไม่เดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน” (no bis in idem) ซึ่งโดยหลักแล้วการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรในการ ดำเนินคดีอาญา สามารถทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของตนได้ทั่วราชอาณาจักรและอำนาจ สอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นเพียงการแบ่งเขตพื้นที่เพื่อกำหนดพนักงาน สอบสวนที่มีหน้าที่ในการสอบสวนเท่านั้น เพื่อป้องกันข้อโต้แย้งเรื่องเขตอำนาจในการทำหน้าที่ของ พนักงานสอบสวน และป้องกันมิให้สิทธิของผู้ต้องหาถูกกระทบกระเทือนโดยการกระทำของอำนาจรัฐได้ ดังนั้น เขตอำนาจสอบสวนโดยหลักแล้วต้องถือว่าเป็นอำนาจเดียว มิได้แบ่งแยกออกเป็น ส่วน ๆ ได้

๔. ยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ และมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ในประเด็นการสอบสวนให้อยู่ใน ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ เนื่องจากจะส่งผลให้ขาดความเป็นเอกภาพในงานสอบสวนนำมาสู่ การแยกส่วนกันทำงานระหว่างฝ่ายปกครองและตำรวจ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้อำนาจของ เจ้าพนักงาน

๕. กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้กลั่นกรองคำร้องขอออกหมายอาญาต่อศาล เนื่องจากเป็นผู้ที่ควบคุมหรือกำกับดูแลการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาจเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งในการกลั่นกรองนั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาและให้เหตุผลอย่างชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขอออกหมายนั้น และมีอำนาจยับยั้งคำร้องดังกล่าวได้ เมื่อเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควรที่จะขอออกหมาย

๖. กำหนดเหตุที่จะออกหมายจับ โดยให้การพิจารณาการออกหมายจับถือเป็นการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น การจะออกหมายจับต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานที่พิสูจน์ว่ามีมูลเพียงพอว่าบุคคลที่จะถูกออกหมายจับจะกระทำความผิด หรือกระทำความผิดมาแล้วและมีพฤติการณ์จะหลบหนี โดยมีพนักงานอัยการช่วยกลั่นกรอง และศาลต้องให้ความสำคัญกับการไต่สวนการออกหมายจับด้วย ซึ่งศาลต้องพิจารณาเหตุในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด โดยประกอบด้วย “เหตุที่เป็นเหตุหลัก” คือ การมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลได้กระทำความผิดทางอาญา อันเป็นไปตามหลักการที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือการมีเหตุประโยชน์จากความสงสัย ส่วน “เหตุที่เป็นเหตุรอง” คือ เหตุแห่งความร้ายแรงของความผิด และเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่ออันตรายประการอื่น กรณีเช่นนี้การออกหมายจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐย่อมมีความจำเป็นเสมอ เพราะจะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย และเป็นการประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีและบังคับโทษ ดังนั้น ศาลจึงควรพิจารณาในการจะออกหมายจับอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ตามภารกิจของศาลที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งในการออกหมายจับควรมีการแยกแยะโดยพิจารณาความเป็นเหตุหลักก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณาเหตุรอง ซึ่งความเป็นเหตุหลักและเหตุรองนั้นสัมพันธ์กับการปล่อยตัวและการปล่อยตัวชั่วคราวด้วยตามหลักการดังกล่าว

๗. กำหนดให้การจับกุมทั้งที่มีหมายและไม่มีหมาย จะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปปรากฏต่อศาลโดยเร็ว ภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อให้ศาลตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและเหตุผลของการจับกุม อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดการควบคุมตัวโดยมิชอบ และกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายขังในกรณีที่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง เนื่องจากการควบคุมตัวถือเป็นการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ อันมีผลเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล การควบคุมตัวจึงต้องกระทำเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อย เป็นหลักประกันการมีตัวผู้ต้องหาและจำเลยในการพิจารณาคดี และเพื่อประกันการบังคับโทษเท่านั้น นอกจากนี้การควบคุมตัวต้องใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเมื่อไม่สามารถใช้มาตรการอื่นได้แล้ว และใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดในการควบคุมตัวหรือคุมขังบุคคล ทั้งนี้ ต้องเปิดเผยสถานที่ควบคุมตัว ทั้งต้องเป็นสถานที่ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเท่านั้น

๘. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิในการค้นบุคคลในที่สาธารณะ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติหลักเกณฑ์ในการค้นยานพาหนะตลอดจนการค้นบุคคลในที่สาธารณะไว้ในประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนตรวจค้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน เพราะไม่มีความชัดเจนว่าควรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติในกรณีดังกล่าวเช่นเดียวกับการค้นบุคคล ในที่สาธารณะที่ไม่มีมาตรการรัดกุม จนทำให้การใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ยิ่งไปกว่านั้นการกระทำของเจ้าพนักงานที่ปราศจากอำนาจที่กฎหมายรองรับ ย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย จึงมีข้อเสนอให้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจค้นยานพาหนะ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์กลางไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเพิ่มหลักเกณฑ์การค้นบุคคลในที่สาธารณะเพื่อให้ผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลด้วย

๙. กำหนดให้การค้นในที่รโหฐาน ในกรณีที่ไม่อาจสั่งให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของ หรือบุคคลผู้อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ที่จะค้นนั้น และมีความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยให้นั่งแช่ต่อไปได้ หรือบุคคลดังกล่าวไม่ยินยอมให้เข้าค้น เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังในกรณีจำเป็น เพื่อเปิดหรือทำลายประตู หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นได้ แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ

๑๐. กำหนดให้เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด และควรปรึกษาพนักงานอัยการก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ และการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น โดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาภายหลัง จะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อกล่าวหาใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยพนักงานสอบสวนจะต้องให้ออกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหา และแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตน พร้อมทั้งวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันว่าข้อกล่าวหาที่แจ้งนั้นสอดคล้องกับพฤติการณ์ของการกระทำความผิด อีกทั้งยังเป็นการยืนยันถึงจุดเริ่มต้นของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา

๑๑. ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราว ด้วยการให้ถือว่าการควบคุมตัวเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่จะมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัว และหากมีกรณีเช่นนี้ อาจมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงาน หรือความเห็นของโจทก์ ผู้เสียหาย หรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ข้อเสนอทางวิชาการต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นเจ้าพนักงาน

๑. ความเป็นมา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยผ่านการปฏิรูปมาแล้วหลายครั้ง ตั้งแต่การปฏิรูปกฎหมายและการศาลในสมัยรัชกาลที่ ๕ อันสืบเนื่องมาจากปัญหาการล่าอาณานิคมและปัญหาของระบบศาลไทยในสมัยนั้น จนถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพและประกันสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากที่สุด และนำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลำดับรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้บัญญัติหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหายในขณะ que การบริหารงานยุติธรรมของรัฐยังถูกแยกส่วน ซึ่งส่งผลต่อข้อจำกัดในการประสานงาน การตรวจสอบและประเมินผลร่วมกัน ระบบงานยุติธรรมปัจจุบันจึงยังไม่อาจให้บริการประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมากและเกิดปัญหาคดีล้นศาล คนล้นคุกตามมา ทำให้รัฐต้องรับภาระและสิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคลและงบประมาณเป็นจำนวนมาก

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ในการประชุมครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๘ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้มีมติเห็นชอบความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อประกอบการพิจารณาให้มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี หลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรม สมดังเจตนารมณ์ของการดำเนินคดีอาญา

ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ คณะอนุกรรมการการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในคณะกรรมการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เชิญสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเข้าชี้แจงความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการปฏิรูป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีข้อเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จัดทำเป็น ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายจึงเห็นสมควรที่จะดำเนินการให้มีร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขึ้นเข้าพนักงาน พ.ศ. เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๒. การดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ได้ดำเนินการศึกษา สํารวจ ค้นคว้าข้อมูลกฎหมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในชั้นเข้าพนักงาน รวมถึงการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคม โดยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

๒.๑ ข้อมูลที่ได้จากการการศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ทางวิชาการ

๒.๑.๑ หลักกฎหมายอาญาและพันธกรณีระหว่างประเทศ

การค้นคว้าและศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ชั้นเข้าพนักงาน พบว่า หลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมนั้น แม้จะใช้คำว่า “การพิจารณาคดี” (Trial) แต่ก็รวมถึงกระบวนการก่อนการฟ้องคดี คือ ในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย โดยเฉพาะหลักกฎหมายอาญาและพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่รับรองสิทธิการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมเพื่อนำมาประกอบการจัดทำรายงานการศึกษานี้ได้แก่

๑) หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี

การดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบซึ่งมีผลเป็นการชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหาในชั้นเข้าพนักงาน ดังนั้น ตัวบทกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าพนักงานจึงต้องสอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี กล่าวคือ ต้องมีความเป็นนิติรัฐ (Principle of Legal State) สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล เป็นการกระทำเพื่อสังคมและเป็นประชาธิปไตย

หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะสร้างความเป็นธรรมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี อีกทั้งยังเป็นการประกันว่าเจ้าหน้าที่จะบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์ในการควบคุมอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และมอบหมายให้หน้าที่เริ่มต้นการดำเนินคดีอาญาอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานขึ้นก่อนการฟ้องคดีเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์ของวิธีพิจารณาความอาญา^๒ ที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี เช่น

^๒ คณิต ฒ นคร, “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,” พิมพ์ครั้งที่ ๘ , สำนักพิมพ์วิญญูชน, มีนาคม ๒๕๕๕ น.๔๕ – ๖๔.

(ก) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก^๓ (Public Prosecution)

ตามหลักการนี้ ถือว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐเป็นผู้เสียหายโดยพนักงานอัยการจะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐ เพื่อดำเนินคดีอาญาอันสอดคล้องกับระบบอัยการสากล^๔ ที่กำหนดให้การสอบสวนฟ้องร้องเป็นขั้นตอนเดียวกัน โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนดังกล่าว^๕ แต่ทั้งนี้ รัฐไม่ได้ผูกขาดการดำเนินคดีไว้แต่ผู้เดียวอย่างเด็ดขาด เพราะเอกชนสามารถฟ้องคดีได้ตามประเภทและฐานความผิดที่กำหนดไว้ แต่ก็เพื่อประโยชน์ในการอุดช่องว่างในการดำเนินคดีโดยรัฐเท่านั้น^๖

(ข) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Principle of Substantive Truth)

สืบเนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก เจ้าพนักงานในคดีอาญาทุกฝ่ายจึงต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริง โดยเฉพาะในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน ทั้งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริงของเรื่องโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใดเพื่อให้การชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา^๗ นั้นมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา

๒) หลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม (Fair Trial)

ตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ (Universal Declaration of Human Rights) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (International Covenant on Civil and Political Rights) ที่ต่างยืนยันในความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ แม้ในขณะที่บุคคลนั้นต้องเข้าสู่การดำเนินคดีอาญาในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ด้วยเหตุผลและความจำเป็นของรัฐ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม^๘ หลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในขั้นก่อนการฟ้องคดีมีหลายประการ ทั้งที่รับรองไว้ในตราสารระหว่างประเทศทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้น และตราสารหรือมาตรฐานสากลอื่น ๆ เช่น

(ก) บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกจับกุม กักขัง หรือควบคุมตัวตามอำเภอใจ

^๓มานะ เมาะช่วย. ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖ น.๑๐.

^๔แนวทางสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการ (United Nations Guidelines on The Role of Prosecutors) ซึ่งรับรอง โดยที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่แปด (Eighth United Nations Congress on The Prevention of Crime and The Treaty of Offenders) ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา วันที่ ๒๗ สิงหาคม ถึงวันที่ ๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๙๐ ข้อ ๑๑.

^๕อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒ น.๕๖.

^๖อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๑ น.๖๖.

^๗อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๑ น.๔๔.

^๘International Covenant on Civil and Political Rights ข้อ ๑๔ (๑) และ ข้อ ๑๔ (๒).

(ข) บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุผลแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา ในภาษาที่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจได้

(ค) บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างมีคุณภาพ

(ง) บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยไม่คิดมูลค่า

(จ) บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

(ฉ) บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายว่ามีความผิด เป็นต้น

หลักการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการอำนวยความสะดวกในการดำเนินคดีอาญา จึงต้องปรากฏในกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาทั้งส่วนของบทบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าพนักงานเพื่อเป็นการประกันว่ากระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับของการสอบสวน การสังคดีและการใช้มาตรการอื่น ๆ ในชั้นก่อนฟ้องคดีของเจ้าพนักงานจะต้องสอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม โดยต้องมิให้เกิดการค้นหาคำจริงที่มีประสิทธิภาพ สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และสร้างความยุติธรรมให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมได้

๒.๑.๒ ตัวอย่างกฎหมายต่างประเทศที่รับรองสิทธิการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการพิจารณาคดี^๔

การดำเนินคดีอาญาในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เช่น ประเทศเยอรมนี และประเทศฝรั่งเศส จะมีลักษณะพิเศษในการใช้วิธีพิจารณาความอาญาที่ศาลลงมาตรตรวจสอบค้นหาคำจริงเองได้ หรือที่เรียกกันว่าระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งมีรากฐานมาจากการที่บาทหลวงในศาลของคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกเป็นผู้มีอำนาจเบ็ดเสร็จโดยทำหน้าที่เป็นทั้งผู้พิพากษา และทำการสืบสวน ไต่สวน ค้นหาคำจริง รวมทั้งกล่าวโทษและตัดสินคดีด้วยตนเอง ซึ่งในระยะเวลาต่อมาเกิดปัญหาจากการที่ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไปและไต่สวนอย่างมีอคติ และเกิดการตั้งข้อสันนิษฐานตั้งแต่นั้นว่าผู้ต้องสงสัยนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้มีปัญหาเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยเสมือนกระทำต่อวัตถุมากกว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์

เมื่อเกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมเช่นนี้มากขึ้น จึงมีการปรับปรุงระบบใหม่โดยการแยกกระบวนการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกระบวนการพิจารณาคดีและปรับให้กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันทั้งหมดภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลของพนักงานอัยการโดยมีศาลเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของทั้งพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจในบางกรณี ตลอดจนการปรับวิธีคิดจากการ

^๔ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑ สำนักพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๔๙ น.๙.

วางข้อสันนิษฐานไว้แต่ต้นว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการวางข้อสันนิษฐานใหม่ว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องจริง (Principle of Presumption of Innocence) และปรับให้ผู้ต้องสงสัยเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตลอดระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องสงสัยในคดีอาญาและได้รับการพิจารณาเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีและหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม

เมื่อพิจารณาตามระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย พบว่ามีการพัฒนาบทบัญญัติกฎหมายอันเป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี และหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ซึ่งปรากฏทั้งในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญและกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่สำคัญอย่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ตามมาตรา ๔๐ (๗) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญาอันสอดคล้องกับหลักการดังกล่าวข้างต้นไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม^{๑๐} สิทธิที่จะได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีที่เพียงพอและสิทธิที่จะตรวจสอบหรือรับทราบพยานหลักฐานตามสมควร^{๑๑} สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ^{๑๒} สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว^{๑๓} สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุม กักขัง หรือควบคุมตัวตามอำเภอใจ^{๑๔} และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายว่ามีความผิด^{๑๕} เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ (Universal Declaration of Human Rights) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (International Covenant on Civil and Political Rights)

๒.๑.๓ ข้อเสนอตามเอกสารเผยแพร่ “การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี” ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย^{๑๖} ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ๑๒ ประเด็น ได้แก่

^{๑๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๓๔ .

^{๑๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐.

^{๑๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๒, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๓๑ , รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๒๙ และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๓๔.

^{๑๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐.

^{๑๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗.

^{๑๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓.

^{๑๖} สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, “การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี,” เมษายน ๒๕๕๘.

(๑) การออกหมายอาญา

หมายอาญามี ๕ ประเภท ประกอบด้วย หมายจับ หมายค้น หมายซัง หมายจำคุก และหมายปล่อย นอกจากนี้ยังมีหมายพิเศษ เช่น หมายที่ออกตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งการออกหมายอาญาโดยเฉพาะหมายจับปัจจุบันเป็นอำนาจของศาล^{๑๗} หรืออำนาจของผู้พิพากษาคนเดียว^{๑๘} คำสั่งศาลในการออกหมายจับเป็นคำสั่งที่เป็นมาตรการบังคับ จึงขออุทธรณ์ไม่ได้ และเมื่อความผิดอาญาตามหมายจับจากอายุความกรณีนี้จะป็นเงื่อนไขในการระงับคดี หมายจับนั้นก็จะป็นอันใช้ไม่ได้อีกต่อไปโดยอัตโนมัติ และการถอนคืนหมายจับก็อาจเกิดขึ้นได้ เช่น เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา เหตุในการออกหมายจับมีความเป็นมาจากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง และได้มีการทำให้เหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะออกหมายซัง เป็นเหตุเดียวกัน กล่าวคือ การจับ การซัง ตลอดทั้งการปล่อยชั่วคราว เป็นเรื่องของการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ หลักการเรื่องกระบวนการกลั่นกรอง การออกหมายจับ และการรวบรวมพยานก่อนการออกหมายจับ และวัตถุประสงค์ของการออกหมายจับ สืบเนื่องมาจากเงื่อนไขในทางเนื้อหาของเหตุที่จะออกหมายจับมี ๒ ประการ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖) ประกอบกัน คือ

(๑) การมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นเงื่อนไขประการแรกในการที่ศาลจะพิจารณาว่าจะออกหมายจับบุคคลได้หรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประการหนึ่ง คือ บุคคลย่อมได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Principle of presumption of innocence) หรือมีหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย และการมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลน่าจะได้กระทำความผิดนั้น จึงต้องมีหลักฐานที่มีความเป็นภาวะวิสัย ฉะนั้น การขัดทอดของผู้ต้องหาอื่นอย่างเดียวยังไม่มีความเป็นภาวะวิสัยเพียงพอที่จะออกหมายจับได้ โดยต้องพิจารณาประกอบกับเงื่อนไขประการที่สอง คือ

(๒) การมีเหตุที่เป็นการเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ (ก) เหตุอันเนื่องจากความร้ายแรงของความผิด^{๑๙} (ข) เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี^{๒๐} (ค) เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือ (ง) เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น^{๒๑} และเหตุในการออกหมายจับที่เป็นการเฉพาะเจาะจงทั้ง ๔ เหตุสามารถแบ่งออกได้เป็น “เหตุที่เป็นเหตุหลัก” คือ เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุอันควรเชื่อว่าจะไปก่อเหตุอันตราย

^{๑๗} มาตรา ๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

^{๑๘} มาตรา ๒๔ (๑) แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม.

^{๑๙} ความร้ายแรงของความผิดตามกฎหมายปัจจุบัน คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้นำเอาแนวคิดตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้น พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ มาใช้.

^{๒๐} มาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “...ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือหมายนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”.

^{๒๑} โปรดพิจารณาเปรียบเทียบกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๓ ที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๒๒.

ประการอื่น ส่วนเหตุอันเนื่องมาจากความร้ายแรงของความผิดนั้นเป็น “เหตุล้าต๋อรอง”^{๒๒} ซึ่งความเป็นเหตุหลักและเหตุรองนั้นสัมพันธ์กับการปล่อยตัวและปล่อยตัวชั่วคราว

เนื่องจากหลักการออกหมายอาญา โดยเฉพาะออกหมายจับต้องมาจากเงื่อนไขในทางเนื้อหาของเหตุที่จะออกหมายจับ ๒ ประการ^{๒๓} คือ การมีหลักฐานอันสมควรเชื่อว่าบุคคลนั้นจะได้กระทำความผิดทางอาญา และการมีเหตุที่เป็นการเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ เหตุอันเนื่องมาจากความร้ายแรงของความผิด^{๒๔} เหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี^{๒๕} เหตุอันควรเชื่อว่าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือ เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น^{๒๖} จึงเห็นว่ากระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงในเงื่อนไขทางเนื้อหาของเหตุที่จะออกหมายอาญา โดยเฉพาะหมายจับ ยังขาดการกลั่นกรองจากเจ้าพนักงานที่ต้องควบคุมหรือกำกับดูแลการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคืออย่างพนักงานอัยการ ทำให้บางกรณีขาดข้อเท็จจริงจนไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีหลักฐานอันสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิดทางอาญาหรือมีเหตุที่เป็นการเฉพาะเจาะจงเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ และเหตุใดควรเป็นเหตุหลักและเหตุรองในการออกหมายจับ

(๒) การแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับและผู้ต้องหา^{๒๗}

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้นั้น มีทั้งสิทธิในทางกระทำ (Active Rights) และสิทธิในทางนิ่งเฉย (Passive Rights) ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเรานั้นในชั้นสอบสวน “สิทธิในทางกระทำ” ของผู้ต้องหาที่มีค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องหาไม่มี “สิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดี” (Rights to appear) ในชั้นการสอบสวน แต่อย่างไรก็ตามในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้มีการบัญญัติถึงสิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีของทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจในชั้นสอบสวนไว้ในรัฐธรรมนูญ^{๒๘} และจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ต่อมาเมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยเพิ่มมาตรา ๗/๑ และมาตรา ๑๓๔/๔ (๒) อันเป็นการเพิ่มสิทธิในการกระทำให้กับผู้ต้องหา ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิซึ่งประกอบด้วย สิทธิที่จะให้ญาติหรือผู้ไว้วางใจทราบถึงการสูญเสียเสรีภาพ สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำของตนในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยม หรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร และสิทธิที่ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว

^{๒๒} คณิต ฒ นร “การเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐกับการปล่อยตัวชั่วคราว” มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที ๒๒ - ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ และฉบับประจำวันที ๒๙ ตุลาคม - ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓.

^{๒๓} มาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

^{๒๔} ความร้ายแรงของความผิดตามกฎหมายปัจจุบัน คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้นำเอาแนวคิดตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้น พ.ศ. ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ มาใช้.

^{๒๕} มาตรา ๖๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

^{๒๖} โปรดพิจารณาเปรียบเทียบกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๓.

^{๒๗} International Covenant on Civil and Political Rights ข้อ ๑๔ (๓) (ง).

^{๒๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๑ วรรคสอง.

นอกจากนี้ ในมาตรา ๑๓๔/๔ (๒) นั้นเป็นสิทธิในทางกระทำที่เกิดขึ้นใหม่สืบเนื่องจากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่จะให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ และในบทบัญญัติมาตราดังกล่าวยังได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิที่จะได้รับการแนะนำและซักถาม กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ต้องหาได้ทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคหนึ่งแล้ว^{๒๙} พนักงานสอบสวนสามารถรับฟังคำให้การที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาได้ แต่ในทางกลับกัน หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิก็จะไม่สามารถรับฟังคำให้การเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้นได้ ดังนั้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมือตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาทราบโดยเคร่งครัดในขณะที่ยึดกุม เพื่อให้บุคคลผู้นั้นสามารถใช้สิทธิในการกระทำได้ทันที แม้ว่าหลักการแจ้งสิทธิดังกล่าวจะมีใช้หลักการเดียวกันกับหลักความชอบด้วยกระบวนการกฎหมาย (Due Process of Law) ในการดำเนินคดีอาญา และเห็นว่าการแจ้งสิทธินั้นมีเพื่อเป็นการประกันว่าสิทธิในทางกระทำของผู้ถูกจับและผู้ต้องหาจะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงและสามารถพิสูจน์ได้ว่าการแจ้งสิทธิจริง

(๓) การแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา^{๓๐}

การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาที่มีผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานคดี ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิต่าง ๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เหตุนี้ผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องได้รับทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่าอย่างไรเพื่อที่จะสามารถแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิที่สำคัญของผู้ที่ถูกกล่าวหา และตามหลักการดังกล่าวจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาสามารถแก้ข้อกล่าวหาได้

แม้ในชั้นสอบสวน ข้อหาหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาอาจยังไม่แน่นอน แต่เมื่อพนักงานอัยการ (หรือผู้เสียหาย) ได้ยื่นฟ้องไปประการใดแล้ว ข้อหาหรือการกระทำที่กล่าวหาในฟ้องก็เป็นอันแน่นอน เพราะกฎหมายบัญญัติให้กล่าวในฟ้องถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด และการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดจะเป็นวัตถุแห่งคดี กล่าวคือ ฟ้องก็เป็นวัตถุแห่งคดีที่ต้องพิสูจน์ต่อไป

การแจ้งข้อกล่าวหา หมายความว่า การแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบว่าการกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาฐานใด^{๓๑} เพราะการแจ้งข้อกล่าวหาจะสัมพันธ์กับการดำเนินคดีอาญาชั้นศาล^{๓๒} และคำพิพากษาเด็ดขาด^{๓๓}

ด้วยเหตุที่การดำเนินคดีอาญาถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานแห่งคดี การที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ได้นั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องได้รับทราบข้อกล่าวหาเสียก่อน เพื่อจะได้มี

^{๒๙} มาตรา ๑๓๔/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

^{๓๐} Universal Declaration of Human Rights ข้อ ๙.

^{๓๑} คณิต ฒ นคร “การแจ้งข้อหาแก่เสรีภาพของบุคคล” วารสารอัยการ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๒๒ น.๒๒ – ๒๓.

^{๓๒} มาตรา ๑๙๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

^{๓๓} มาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

โอกาสแก้ข้อกล่าวหาได้ และในขณะเดียวกันก็ต้องได้รับการแจ้งสิทธิด้วย โดยเห็นว่าภายใต้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนควรต้องเป็นผู้ร่วมกันรับผิดชอบในการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยควรเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ก่อขึ้นและควรปรึกษาพนักงานอัยการก่อนที่จะแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การกระทำนั้นเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาฐานใดและควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจง แสดงพยานหลักฐานและวิธีการเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือเจตนาอันแท้จริงของตนเพราะการแจ้งข้อกล่าวหาดังกล่าวย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมุ่งพิสูจน์ถึงความจริงตามข้อกล่าวหาที่แจ้งไว้ นอกจากนี้การแจ้งข้อกล่าวหายังสัมพันธ์กับการดำเนินคดีอาญาชั้นศาล คำพิพากษาเด็ดขาด และการบังคับโทษอีกด้วย

ดังนั้น จึงควรกำหนดให้เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด และควรปรึกษาพนักงานอัยการก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาภายหลังจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อกล่าวหาใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยพนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตน พร้อมทั้งวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันว่าข้อกล่าวหาที่แจ้งนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาของการกระทำความผิด อีกทั้งยังเป็นการยืนยันถึงจุดเริ่มต้นของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาอีกด้วย

(๔) การจับกุมและควบคุมตัว^{๓๔}

หลักการและแนวคิดของการจับและควบคุมตัว คือ การกระทำที่จะเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การจับเป็นการกระทำขั้นต้นเพื่อจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคล ซึ่งเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคลนี้ หมายถึง เสรีภาพในการที่จะไปไหนมาไหนก็ได้ โดยปราศจากการจำกัดเขตและเสรีภาพดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในร่างกายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ และจากบทบัญญัติดังกล่าวได้วางหลักเกี่ยวกับการจับหรือการที่จะเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้น การจับและควบคุมตัวหรือการคุมขังจึงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งปกติจะกระทำได้แต่โดยอำนาจศาล หรือผู้พิพากษาเท่านั้น

การควบคุมตัวระหว่างการดำเนินคดี ในที่นี้ หมายถึง การ “ควบคุม” และการ “ขัง” มาตรา ๒ (๒๑) นิยามคำว่า “ควบคุม” หมายความว่า การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน และมาตรา ๒ (๒๒) นิยามคำว่า “ขัง” หมายความว่า การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล ในการดำเนินคดีอาญาอาจมีความจำเป็นต้องมีการสอบปากคำผู้ต้องหา (มาตรา ๑๒๐) ในการฟ้องต้องมีตัวผู้ต้องหาส่งศาล (มาตรา ๑๖๕) ในการดำเนินคดีในศาลต้องกระทำ

^{๓๔} Universal Declaration of Human Rights ข้อ ๙.

ต่อหน้าจำเลย (มาตรา ๑๗๒) เหล่านี้เกี่ยวกับการควบคุมตัวระหว่างคดีโดยตรงกรณีนี้จึงมีความจำเป็นต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ และการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐมิใช่เอาตัวไว้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องเป็นการเอาตัวไว้เพราะความจำเป็นในการดำเนินคดี

หลักการของการจับ^{๓๕} โดยสรุป คือ การจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐทุกสถานะ ไม่ว่าจะเป็นการจับโดยมีหมายจับ หรือปราศจากหมายจับ และผู้จับไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎร ต้องนำผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที ทั้งนี้ เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้พิจารณาว่าความจำเป็นในการเอาตัวผู้ถูกจับไว้ในอำนาจรัฐยังมีหรือไม่ หลักการของการควบคุมตัวระหว่างการดำเนินคดี หมายถึง การจำกัดเสรีภาพในร่างกายหรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับรัฐในการดำเนินคดีขึ้นก่อนฟ้องคดีหรือเป็นหลักประกันสำหรับรัฐในการดำเนินคดีชั้นบังคับโทษ หรือเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับรัฐทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น การควบคุมตัวระหว่างคดีจึงมีจุดมุ่งหมายสามประการ คือ หนึ่ง เพื่อให้การสอบสวนดำเนินโดยเรียบร้อย สอง เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาและจำเลย และสาม เพื่อประกันการบังคับโทษ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การจับกุม การควบคุมตัว การกักขัง การสอบปากคำจึงต้องเป็นกระบวนการเดียวกันทั้งหมด เพื่อมิให้มีผลเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องกระทำการอย่างจำกัดด้วยเหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินคดีโดยอำนาจศาลหรือผู้พิพากษาเท่านั้น

เมื่อมีการจับหรือการควบคุมตัวบุคคลจึงต้องนำผู้ถูกจับหรือผู้ถูกควบคุมตัวไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลโดยทันที เพื่อพิจารณาว่ามีความจำเป็นในการเอาตัวผู้ถูกจับหรือผู้ถูกควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐหรือไม่ และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี หรือการควบคุมตัวโดยมิชอบ แต่ทั้งนี้หากมีความจำเป็น การควบคุมตัวหรือการกักขังต้องถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้ายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด และเป็นการใช้เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาและจำเลย และเพื่อประกันการบังคับโทษเท่านั้นโดยต้องเปิดเผยสถานที่ และกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวหรือกักขังด้วย

(๕) การค้น

การค้น เป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจดำเนินการและเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยหากกรณีที่เป็น การค้นสถานที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของเจ้าของบ้าน และในกรณีที่เป็นการค้นตัวบุคคลก็เป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลหรือเสรีภาพในร่างกาย และกรณีใดที่เป็นกรณีที่ยานหลักฐานห้ามรับฟังผลของการนั้นต่อ ๆ มาที่ได้มาโดยทางอ้อมจะเสียไปหรือไม่ เช่น หากการค้นกระทำโดยมิชอบเพราะไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาล สิ่งของที่ได้มาจากการค้นที่มีขบนั้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานอันผู้ถูกกล่าวหาได้หรือไม่

^{๓๕} มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

นั้น ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า “แม้เจ้าพนักงานจะปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลก็รับฟังพยานบุคคลเกี่ยวกับของกลางนั้นได้”^{๓๖} เนื่องจากการค้นเป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่เจ้าพนักงานเท่านั้นที่มีอำนาจดำเนินการและเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เจ้าพนักงานจึงต้องกระทำการด้วยความรอบคอบและรัดกุม แม้เป็นการค้นเพราะมีเหตุอันควรสงสัย

ในส่วนของการค้นแม้ตามมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะบัญญัติหลักเกณฑ์การค้นบุคคลในที่สาธารณะไว้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าหลายกรณีเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นบุคคลในที่สาธารณะโดยอาศัยช่องว่างของบทบัญญัติที่มีได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์ และต้องบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ถูกตรวจค้น จนเกิดข้อร้องเรียนว่ายังมีเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบต่อผู้ถูกค้น เช่น การปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นสายตรวจด้วยการค้นบุคคลในที่สาธารณะโดยมิชอบหรือการแจ้งข้อหาจำหนายหรือครอบครองยาเสพติดแก่ผู้ถูกค้น เป็นต้น

ขณะนี้ยังไม่มีมาตราใดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติหลักเกณฑ์ในการค้นยานพาหนะ หรือแม้แต่การค้นบุคคลในที่สาธารณะก็ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนตรวจค้น ซึ่งก่อให้เกิดข้อขัดข้องในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจค้นยานพาหนะ เพราะไม่มีความชัดเจนว่าควรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติในกรณีดังกล่าวเช่นเดียวกับการค้นบุคคลในที่สาธารณะที่ไม่มีมาตรการรัดกุม จนทำให้การใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่ถูกต้อง ยิ่งไปกว่านั้น การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปราศจากอำนาจทางกฎหมายมารองรับย่อมกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย จึงมีข้อเสนอให้กำหนดบทบัญญัติเรื่อง การตรวจค้นยานพาหนะเพื่อเป็นหลักเกณฑ์กลางไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเพิ่มหลักเกณฑ์การค้นบุคคลในที่สาธารณะเพื่อให้ผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

(๖) การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน^{๓๗}

การควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นเรื่องของข้อยกเว้น กล่าวคือ โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่จะมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัว และในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวไว้ในระหว่างคดีนี้ อาจมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวได้ ดังนั้นการปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย หรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ต้องหาหรือจำเลยอันเนื่องมาจากหลักการสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจากศาลว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด (Principle of Presumption of Innocence) ซึ่งต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบที่สุด การปล่อยตัวชั่วคราวตามบทบัญญัติของกฎหมายและทางปฏิบัติในปัจจุบันมีข้อควรพิจารณา ๒ ประการ คือ ประการแรกเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่เท่าเทียมกัน ก็คือ

^{๓๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓/๒๔๘๗.

^{๓๗} International Covenant on Civil and Political Rights ข้อ ๙ วรรค ๓.

การปล่อยตัวชั่วคราวนำไปสู่ความไม่เสมอภาคในแง่ที่ว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวดีกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ประการต่อมา การปล่อยตัวชั่วคราวเป็นเรื่องอำนาจในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานและศาลตามกฎหมาย ซึ่งมีเหตุให้เจ้าพนักงานและศาลอาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางในการที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่

ข้อสังเกต การปล่อยตัวชั่วคราวตามระบบกฎหมายในประเทศไทยเป็นเรื่องขององค์กรในการดำเนินคดีอาญาแต่ละองค์กรที่จะวางระเบียบซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างกันไป^{๓๘}

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยตัวชั่วคราว ได้แก่บทบัญญัติในลักษณะ ๕ หมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีปัญหาในการบังคับใช้มาก เพราะยังมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก การพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวยังคงถือทุนทรัพย์หรือสถานะของบุคคลเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องนายประกันเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากผู้ต้องหาหรือจำเลย นอกจากนี้การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาย่อมไม่มีความจำเป็น เพราะนอกจากกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นแล้ว ยังเป็นการสร้างต้นทุนในการบริหารจัดการของภาครัฐ สร้างปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกด้วย^{๓๙}

แม้ตามมาตรา ๑๐๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะบัญญัติให้การควบคุมตัวบุคคลไว้ในระหว่างการสอบสวนและระหว่างการพิจารณาเป็นข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติหลักการและแนวคิดดังกล่าวกลับไม่ได้รับการพิจารณาเท่าที่ควร ปัจจุบันการพิจารณาเพื่อปล่อยตัวชั่วคราว

^{๓๘}ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวดที่ ๒ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนที่ ๑ การปล่อยชั่วคราว ข้อ ๓๒ – ๔๐ และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘.

^{๓๙} (๑) ปัจจุบันมีจำนวนผู้อยู่ในการควบคุมของกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๑ – เดือนมกราคม ๒๕๕๘ กว่า ๓๒๖,๔๑๖ คนโดยเป็นผู้ต้องขังระหว่างการสอบสวน จำนวน ๒๓,๐๔๘ คน ทั้งนี้ผู้ต้องขังระหว่างการสอบสวนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีจำนวนกว่า ๑๓,๕๔๖ คน ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๑๒,๗๓๘ คน ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๕,๘๑๑ คน ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๑๖,๗๘๒ คน ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๒๑,๐๐๘ คนปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวน ๒๓,๐๔๘ คน; ที่มา กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

(๒) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่แสดงว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ประเทศไทยถือได้ว่ามีจำนวนนักโทษมากที่สุดเป็น อันดับ ๖ ของโลก โดยเป็น ๑ ใน ๘ ประเทศในโลกที่มีจำนวนผู้ต้องขังมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา, จีน, รัสเซีย, บราซิล, อินเดีย, เม็กซิโก และอิหร่าน แต่หากเทียบกับสัดส่วนประชากร ประเทศไทยมีผู้ถูกคุมขังอยู่คิดเป็น ๓๙๘ คนต่อประชากร ๑ แสนคน ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ ๒๑ ของโลก (สัดส่วนผู้ถูกคุมขังของไทยมีจำนวนสัดส่วนราว ๕๐๐ คนต่อประชากร ๑ แสนคน) เมื่อพิจารณาเฉพาะในอาเซียนประเทศไทยถือได้ว่า มีจำนวนผู้ต้องขังและอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรมากที่สุดในภูมิภาค; ที่มา ใช้จำนวนประชากรจากมีเตอร์ประเทศไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ซึ่งมีจำนวนประชากรรวม ๖๕ ล้านคน

(๓) ประเทศไทยมีเรือนจำทั่วประเทศทั้งสิ้น ๑๔๓ แห่ง ความจุของเรือนจำรวมทุกแห่งแล้ว สามารถจุผู้ต้องขังได้ ๑๐๙,๐๘๗ ราย ดังนั้น ปัจจุบันผู้ต้องขังจึงเกินความจุของเรือนจำอยู่ราว ๒๑๗,๓๒๙ รายการมีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ ทำให้การแก้ไขฟื้นฟูและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มเฉพาะรายเป็นไปได้ยาก นักโทษมีพื้นที่น้อย และกระทบกระทั่งกันได้ง่าย ทำให้นักโทษบางส่วนพยายามหลบหนี นอกจากนี้ยังเกิดต้นทุนแก่รัฐในการบริหารจัดการ และทำให้การดูแลทั่วถึง เนื่องจากบุคคลกรของราชทัณฑ์มีจำนวนทั้งหมดประมาณ ๑๒,๔๑๕ (รวมข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำ) เมื่อเทียบอัตราส่วนแล้วเจ้าหน้าที่ ๑ นายต้องดูแลผู้ต้องขัง ๒๔ รายโดยประมาณ ; ที่มา กรมราชทัณฑ์, รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖.

ในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการก็ยังคงพิจารณาประเด็นความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมเป็นหลัก ส่วนในชั้นศาลจะมุ่งเน้นพิจารณาเรื่องหลักประกันเป็นหลัก และแม้ในบางกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่คัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวต่อศาล ศาลก็ยังไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเพราะอาศัยเหตุว่ายังติดใจในข้อเท็จจริงบางประการ โดยเฉพาะการพิจารณาเพื่อปล่อยตัวชั่วคราวในคดีนโยบายของรัฐ เช่น คดียาเสพติด ซึ่งแท้จริงแล้วในการวินิจฉัยของศาลเพื่อพิจารณาถึงเหตุในการปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ศาลมีหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานและวินิจฉัยเหตุแห่งการปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นผู้เสนอข้อเท็จจริงถึงเหตุแห่งการปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ดังนั้น ขอบเขตแห่งการใช้ดุลพินิจของศาลจึงควรจำกัดอยู่บนเหตุแห่งการปล่อยตัวชั่วคราวตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น

(๗) การใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษด้วยการดักฟังหรือแทรกแซงการสื่อสาร^{๔๐}

การควบคุมหรือสอดส่องเรื่องส่วนบุคคลของรัฐอาจมีความจำเป็นในบางกรณีเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น การตรวจสอบข้อความในการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมทั้งการดักฟังทางโทรศัพท์อาจช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่จะประกอบอาชญากรรม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการระบ้เหตุร้าย รวมทั้งการใช้เป็นพยานหลักฐานในการจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่ในขณะเดียวกันหากให้อำนาจรัฐหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการดังกล่าวโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรมและชัดเจนก็อาจเกิดการใช้อำนาจโดยอำเภอใจ และอาจส่งผลให้ประชาชนทั่วไปซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมใด ๆ ได้รับความเดือดร้อนไปด้วย อีกทั้งในสังคมประชาธิปไตย สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) ถือเป็สิทธิที่บุคคลอื่น ๆ รวมทั้งรัฐจะต้องให้ความเคารพ หลักกฎหมายในต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรปได้บัญญัติกฎหมายภายในเกี่ยวกับการดักหรือแทรกแซงการสื่อสารไว้ โดยกำหนดทั้งรูปแบบและหลักประกันการใช้มาตรการดังกล่าว แต่ทั้งนี้มึบางคดีที่ศาลสิทธิมนุษยชนของยุโรปพิจารณารายละเอียดแล้วพิพากษาว่าเป็นการขัดต่อสิทธิมนุษยชน (คดี Klass and others v. Germany) ศาลสิทธิมนุษยชนของยุโรปได้ให้คำแนะนำไว้ในคำพิพากษาว่า กฎหมายภายในเกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ให้หลักประกันที่ชัดเจนว่าการอนุญาตให้ดักฟังทางโทรศัพท์จะต้องเป็นไปด้วยดุลพินิจที่เหมาะสม สามารถถูกตรวจสอบและทบทวนการใช้ดุลพินิจนั้นได้ อีกทั้งผู้มีอำนาจอนุมัติตามกฎหมายควรเป็นบุคคลที่เป็นอิสระจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

(๘) การสอบสวน

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปัจจุบัน การเริ่มคดีอาญาโดยเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นการเริ่มตามคำร้องทุกข์หรือจะเป็นการเริ่มตามคำกล่าวโทษจะมีการดำเนินการเป็น

^{๔๐} Universal Declaration of Human Rights ข้อ ๑๒.

ลำดับขั้นตอน กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการดำเนินการของพนักงานสอบสวน แล้วต่อด้วยการดำเนินการของพนักงานอัยการ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย แบ่งแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน ส่วนในต่างประเทศทั้งประเทศในภาคพื้นยุโรปและอเมริกานั้นไม่มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่เช่นนี้ เพราะไม่ว่ากฎหมายหรือโดยทางปฏิบัติการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้อง เป็นกระบวนการเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้และการดำเนินการทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการฝ่ายเดียว ส่วนเจ้าพนักงานอื่นนั้นมีฐานะเป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการ (Public Prosecutor's Assistant Officer)^{๔๑}

โดยเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของการดำเนินคดีชั้นสอบสวนแล้วพบว่า การสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบความจริงในชั้นเจ้าพนักงาน จึงต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) และเมื่อพิจารณาจากนิยามคำว่า การสอบสวนแล้ว จะพบว่าการสอบสวนนั้นครอบคลุมเนื้อหา ๒ ประการ คือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับ ซึ่งตามความเห็นของศาลฎีกานั้นการรวบรวมพยานหลักฐานกับการใช้มาตรการบังคับแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ แม้การใช้มาตรการบังคับจะมีขอบด้วยกฎหมาย การรวบรวมพยานหลักฐานก็ไม่เสียไป^{๔๒}

(๙) การนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวและทำแผนประกอบการรับสารภาพ

การตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาถือเป็นความทุกข์และเดือดร้อนซึ่งไม่มีประชาชนคนใดประสงค์ที่จะตกอยู่ในฐานะเช่นนั้น ในบางกรณีผู้บริสุทธิ์อาจถูกกล่าวหาโดยมิชอบซึ่งเท่ากับถูกให้ร้ายโดยไม่เป็นธรรม ขณะเดียวกันผู้ที่แม้กระทำความผิดจริง ก็ยังอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์อันพึงได้รับการปฏิบัติอย่างคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือบุคคลผู้มีสิทธิในสังคม การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับความทุกข์และเดือดร้อนเกินสมควรกว่าความจำเป็นแก่การดำเนินคดีตามกฎหมายนั้นย่อมเป็นการปฏิบัติที่เกินกว่าเหตุและไม่ชอบธรรม จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่ชัดเจนและเป็นธรรมสำหรับคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญานั้น และยังเป็นการกำหนดกรอบแนวทางการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้ได้มาตรฐานที่เป็นระบบแน่นอน หลักประกันขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งคือ การกำหนดข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด (Principle of Presumption of Innocence) ในปัจจุบันอาจมีการกระทำที่ถือว่าเป็นการขัดต่อหลักการนี้ เช่น การนำผู้ต้องถูกคุมขังระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาไปขังปะปนกับนักโทษเด็ดขาด และการนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปประจานต่อสาธารณชน เป็นต้น

ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำผู้ต้องหา มาแถลงข่าวหรือทำแผนประกอบการรับสารภาพไว้อย่างชัดเจน มีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ เท่านั้น และการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวและทำแผนประกอบการรับสารภาพ มีเพียงหลักปฏิบัติปรากฏตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖

^{๔๑} น้ำแท้ มีบุญสร้าง กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ พิมพ์ครั้งที่ ๑ สำนักพิมพ์สุทรไพศาล มิถุนายน ๒๕๕๔ น.๔๖ – ๔๗.

^{๔๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๙๙/๒๕๕๑.

เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวน การสอบสวน และมาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๒ การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา ข้อ ๖ การสอบสวนและคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๘๕๕/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

แม้จะมีแนวปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ค่อนข้างจะรัดกุม หรือมีบัญชาจากนายกรัฐมนตรื แต่เมื่อไม่มีกฎหมายหลักกำหนดแนวปฏิบัติไว้ชัดเจน ในทางปฏิบัติจึงอาจขาดความรอบคอบในการปฏิบัติงานจนละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาที่ถูกนำตัวมาแถลงข่าวได้ โดยเฉพาะเมื่อเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น คดียาเสพติด คดีฆาตกรรม เป็นต้น ซึ่งนอกจากการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวหรือทำแผนประกอบคำรับสารภาพแล้ว ยังมีการเผยแพร่ภาพผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับกุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยออกมาทางสื่อสาธารณะทั้งที่คดียังอยู่ในระหว่างการสอบสวน หรือการพิจารณาอีกด้วย

(๑๐) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในชั้นสอบสวน

เมื่อมีการปรับระบบการดำเนินคดีอาญาให้ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นประธานในคดี (Procedural Object) ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในคดี และเมื่อพิจารณาตาม มาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงได้บัญญัติสิทธิของผู้ต้องหาหรือ จำเลยไว้ถึง ๕ ประการ ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความทั้งในชั้น การดำเนินคดีของเจ้าพนักงานและชั้นการดำเนินคดีของศาล โดยสิทธิดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับสิทธิในการต่อสู้คดี ของผู้ถูกกล่าวหา จึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ผู้ถูกกล่าวหาทุกคนควรได้รับจากรัฐ นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้บัญญัติ รับรองถึงสิทธิดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง โดยปรากฏหลักเกณฑ์สำคัญอยู่ในบทบัญญัติมาตรา ๗/๑ มาตรา ๑๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๓ และมาตรา ๑๓๔/๔ อันสืบเนื่องมาจากหลักการฟังความทุกฝ่าย (Principle of Audi Alteram Partem) ซึ่งมาตรา ๗/๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทนายความมีโอกาสได้พบและปรึกษากับผู้ถูกกล่าวหา เป็นการเฉพาะตัวและต้องเป็นการพบโดยปราศจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งปราศจากบุคคลฝ่ายรัฐ และ ปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหายังมีสิทธิที่จะให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้น สอบสวนด้วย เพื่อตรวจสอบการสอบสวนปากคำว่าได้กระทำไปโดยถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย และหลักการใน การอำนวยความสะดวกในคดีอาญาที่รัฐต้องกระทำหรือไม่

ฐานะความเป็นประธานในคดี (Procedural object) ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิ ต่าง ๆ ในการดำเนินการในคดี^{๔๓} รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความ ผู้ช่วย ทนายความและที่ปรึกษากฎหมายทั้งในชั้นการดำเนินคดีของเจ้าพนักงานและชั้นการดำเนินคดีของศาล^{๔๔}

^{๔๓}รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐.

^{๔๔}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๘๓ มาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๓ มาตรา ๑๓๗ และ มาตรา ๑๗๘.

อันเป็นการประกันสิทธิว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างทัดเทียม และในขณะเดียวกันการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ ผู้ช่วยทนายความและที่ปรึกษากฎหมายที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ ย่อมก่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะนำไปสู่การร่วมกันตรวจสอบความจริงทั้งในเนื้อหาแห่งคดี และความชอบของกระบวนการไปตลอดจนชั้นพิจารณาด้วย

(๑๑) การให้ความช่วยเหลือด้านล่ามในชั้นสอบสวน

เนื่องจากในกระบวนการพิจารณา (Procedural Act) ในวิธีพิจารณาความอาญานั้น ต้องทำเป็นภาษาไทยตามมาตรา ๑๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บันทึกลงและถ้อยคำสำนวนต้องดำเนินการตามรูปแบบดังกล่าว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้คู่ความรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญาสามารถรับรู้และเข้าใจภาษาไทยได้ รวมทั้งต้องให้บุคคลดังกล่าวสามารถสื่อสารในภาษาของตนได้ด้วย

สำหรับประเทศไทยแม้จะมีบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๑๖๗ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่พบว่าปัจจุบันยังไม่มีการจัดให้มีการช่วยเหลือด้านล่ามครอบคลุมทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในชั้นการจับกุมและชั้นบังคับโทษ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓ ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าจะมีการให้ความช่วยเหลือด้านล่ามหรือไม่ ดังนั้น บุคคลที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจึงไม่สามารถเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือด้านล่ามที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนได้ อีกทั้งยังประสบปัญหาในเรื่องมาตรฐานความสามารถในการแปลของล่าม และการตรวจสอบความถูกต้องในการแปลของล่ามจนทำให้เสียรูปคดีอีกด้วย

สิทธิในการเข้าถึงล่ามจึงถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากกระบวนการส่วนใหญ่มีผลเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ถูกจับกุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยจำต้องรับทราบข้อเท็จจริงทั้งในส่วนเนื้อหาของคดีและกระบวนการขั้นตอนที่มีผลกระทบต่อตน และการมีล่ามยังเป็นการเสริมความสามารถในการต่อสู้คดีให้กับบุคคลดังกล่าวอีกด้วย

(๑๒) ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานนั้นแยกระหว่างการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนและการดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนใช้หลักดำเนินคดีตามกฎหมาย (Legality Principle) ส่วนการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ ใช้หลักดำเนินคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) ซึ่งเป็นหลักในการผ่อนคลายความเข้มงวดในการใช้กฎหมายอาญา กล่าวคือ เมื่อกระทำความผิดเกิดขึ้นเจ้าพนักงานอาจไม่ดำเนินการสอบสวนก็ได้ หรืออาจยุติการสอบสวนได้เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละคดีไป บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ ได้แก่ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการแยกการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

ออกจากกันโดยเด็ดขาดและส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการสังกัดของพนักงานอัยการ เนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีโอกาสได้พบกับพยานโดยตรง แต่จะพิจารณาจากสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนจัดส่งมาให้และไม่มีโอกาสที่จะตรวจสอบถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้อย่างละเอียดครบถ้วน อีกทั้งเมื่อพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนหนึ่งคนใดมาให้พนักงานอัยการซักถามก็จะทำได้เฉพาะในกรอบรูปคดีเดิมที่พนักงานสอบสวนวางไว้ ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าไปสัมผัสข้อเท็จจริงด้วยตนเองตั้งแต่ต้น นอกจากนี้การปฏิบัติงานที่แยกออกจากกันดังกล่าวยังทำให้เกิดความล่าช้าและซ้ำซ้อนในการทำงาน รวมทั้งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ผู้เสียหายและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องในคดีอีกด้วย โดยเฉพาะสิทธิในการเข้าถึงข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนกรณีการสอบสวนหรือกรณีสั่งไม่ฟ้องคดี

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงคุณภาพในการสังกัดของพนักงานอัยการ พบว่า ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการยังใช้ดุลพินิจในการสังกัดโดยพิจารณาจากองค์ประกอบของฐานความผิดเป็นหลักและใช้ดุลพินิจในการพิจารณาข้อเท็จจริงอื่นน้อยมาก และแม้จะใช้หลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจซึ่งทำให้พนักงานอัยการสามารถยุติการดำเนินคดีโดยการสั่งไม่ฟ้องก็ตาม แต่พบว่าในทางปฏิบัติพนักงานอัยการยังคงไม่มีความยืดหยุ่นในการสังกัดเท่าที่ควร ทำให้ในบางกรณีมีการสั่งฟ้องคดีโดยไม่จำเป็น ประกอบกับเมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ซึ่งมีผลเป็นการแก้ไขและเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑/๑ มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม และมาตรา ๑๔๕/๑ โดยเฉพาะในมาตรา ๑๔๕/๑ อันมีผลเป็นการแก้ไขบทบัญญัติเดิมในมาตรา ๑๔๕ เรื่องการทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่อุทธรณ์ คำสั่งไม่ฎีกา คำสั่งถอนฟ้อง คำสั่งถอนอุทธรณ์หรือคำสั่งถอนฎีกา ซึ่งเดิมบัญญัติว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่อุทธรณ์ คำสั่งไม่ฎีกา คำสั่งถอนฟ้อง คำสั่งถอนอุทธรณ์ หรือคำสั่งถอนฎีกาของพนักงานอัยการที่มีใช้คำสั่งของอัยการสูงสุด ทั้งในสำนวนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจและพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในเขตจังหวัดอื่น แต่ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕/๑ บัญญัติให้แยกสำนวนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจออกมา ทำให้อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในการทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่อุทธรณ์ คำสั่งไม่ฎีกา คำสั่งถอนฟ้อง คำสั่งถอนอุทธรณ์ หรือคำสั่งถอนฎีกาของพนักงานอัยการที่มีใช้คำสั่งของอัยการสูงสุด ยังคงทำได้เฉพาะสำนวนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในเขตจังหวัดอื่น อันมีผลให้การดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนการฟ้องคดีแยกส่วนออกจากกัน และส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายนั่นเอง

๒.๒ ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการจัดเวทีเผยแพร่แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก่อนพิจารณาคดี

สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมายได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นและข้อมูลจากนักวิชาการ ผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาในภาพรวมทั้งหมดและชี้ประเด็นข้อเสนอนะในการแก้ไขปัญหา จำนวน ๓ ครั้ง โดยอาจสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๒.๒.๑ การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากการจัดเวทีเผยแพร่ ครั้งที่ ๑^{๔๕}

(๑) คำนิยาม เห็นด้วยกับการกำหนดคำนิยามเพิ่ม คำว่า “พนักงานอัยการ” ตามมาตรา ๒ (๕) เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้น

(๒) สิทธิของผู้ถูกจับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ เดิม ได้บัญญัติไว้ชัดเจนแล้ว การที่จะแก้ไขโดยตัดข้อความดังกล่าวออก และไปเขียนไว้ในอนุมาตรา (๑) ซึ่งเป็นการเขียนซ้อนไว้ อาจจะก่อให้เกิดทอนสิทธิของผู้ถูกจับ ผู้ต้องหา และอาจทำให้เจ้าพนักงานละเว้นในการแจ้งสิทธิดังกล่าว และเห็นว่าในกรณีบังคับบุคคลสูญหาย ควรพิจารณาว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งผู้บังคับบัญชา โดยจะต้องบันทึกรายละเอียดและมีพยาน กรณีนี้ไม่เพียงแต่เป็นสิทธิของผู้ถูกจับ แต่เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ การบังคับบุคคลสูญหายควรเขียนไว้ให้เชื่อมโยงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๓) เขตอำนาจสอบสวน เห็นควรให้มีการกำหนดการกำหนดบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ โดยเพิ่มความตามวรรคท้ายเข้ามาใหม่ว่า “หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้ว ให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย” นั้น แต่มีข้อสังเกตว่า การกำหนดดังกล่าวครอบคลุมบทบัญญัติมาตรา ๑๙ - ๒๐ ด้วยหรือไม่

(๔) การชี้ขาดของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๒๑/๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ หากจะยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวโดยไปใช้ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิมเพื่อให้การตรวจสอบถ่วงดุลนั้น ควรจะกำหนดให้ชัดเจนว่าเรื่องใดเป็นการถ่วงดุล เรื่องใดเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาด

(๕) การออกคำสั่งหรือหมาย เห็นควรให้เพิ่มเติมความในมาตรา ๕๙ วรรคสอง ตอนท้าย เพื่อเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับข้อเสนอเรื่อง การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้น

^{๔๕}โปรดดู ภาคผนวก ก สรุปเวทีรับฟังความคิดเห็น, รายงานความคิดเห็นเวทีเผยแพร่แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก่อนพิจารณาคดี (เวทีภาคประชาสังคม), วันศุกร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙.

(๖) เหตุที่จะออกหมายจับ การแก้ไขเหตุที่จะออกหมายจับ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๒) เดิมจะเป็นการตัดสินใจของพนักงานอัยการหรือไม่ นอกจากนี้ ควรจะกำหนดบทนิยามคำว่า “พฤติการณ์ที่จะหลบหนี” ให้ชัดเจน และกรณีเหตุที่จะออกหมายจับนั้นต้องพิจารณาในทางปฏิบัติด้วยว่า ควรมีแนวปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ทั้งนี้ การที่กำหนดเหตุที่จะออกหมายจับเดิมเป็นดุลพินิจว่าจะออกหมายจับทันทีหรือไม่ เพราะในบางคดีอัตราโทษจำคุกเกินสามปี พนักงานสอบสวนยังใช้ดุลพินิจในการออกหมายเรียก ดังนั้น มีข้อสังเกตว่า การตัดข้อความดังกล่าวออก และแก้ไขใหม่จะเป็นคุณต่อผู้เสียหายหรือไม่

(๗) การควบคุมตัว กรณีการควบคุมตัวตามมาตรา ๘๗ โดยแก้ไขความในวรรคสามจากคำว่า “สี่สิบแปดชั่วโมง” เป็น “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” นั้น มีข้อสังเกตเกี่ยวกับคำว่า “โดยพลัน” และ “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” ว่าควรจะให้เหตุผลของการใช้คำดังกล่าวให้ชัดเจน หากตีความว่า ทั้งสองคำมีความหมายเดียวกัน เหตุใดต้องจำกัดโดยใช้ระยะเวลา หากกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนไว้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ จะแจ้งความดำเนินคดีเจ้าพนักงานตำรวจในข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่

(๘) การค้นบุคคล การกำหนดบทบัญญัติวรรคสองเพิ่มเติม มีเหตุผลแตกต่างกับความในวรรคหนึ่ง ดังนั้น จึงควรบัญญัติให้แยกกันเป็นสองวรรคตามที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม และเห็นด้วยที่กำหนดให้พนักงานปกครอง หรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนค้น

(๙) การค้นในที่รโหฐาน เห็นด้วยกับการแก้ไขกรณีการค้นในที่รโหฐานตามมาตรา ๙๔

(๑๐) การวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว เห็นด้วยกับการแก้ไขกรณีการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๐๘ โดยตัดข้อความใน (๑) – (๔) , (๖) - (๗) และความในวรรคท้ายของมาตรา ๑๐๘ ออก โดยนำเหตุปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘/๑ มากำหนดเป็นมาตรา ๑๐๘ ใหม่

(๑๑) เหตุปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๐๘/๑ ซึ่งต้องพิจารณาเชื่อมโยงกับการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ นั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย

(๑๒) อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ กรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยเพิ่มลักษณะ ๑ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตรี นั้นที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

(๑๓) การแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๑๓๔ โดยเพิ่มคำว่า “และด้วยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ” ในวรรคสองตอนท้ายนั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย

๑๔. กรณีมีคำสั่งไม่ฟ้อง กรณีมีคำสั่งไม่ฟ้องตามมาตรา ๑๔๕/๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย ในการให้ยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว

๒.๒.๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากการจัดเวทีเผยแพร่ ครั้งที่ ๒^{๔๖}

(๑) การดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งผู้เสียหายไม่มีสิทธิดำเนินคดีได้ด้วยตนเองนั้นเป็นหลักการสากลที่ความผิดทางอาญาควรมอบให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการ โดยพนักงานอัยการต้องเข้ามาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดความรัดกุมและมีประสิทธิภาพ

(๒) การให้อัยการมาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้นจะเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลกันระหว่างตำรวจและอัยการ อย่างไรก็ตามกรณีการให้พนักงานอัยการเข้าควบคุมการสอบสวนของตำรวจหรือการสั่งฟ้องให้เป็นกระบวนการเดียวกันอาจยังไม่เกิดขึ้นจึงทำให้เห็นว่า ปัญหาต่างๆ ยังคงปรากฏอยู่มากมาย การที่พนักงานสอบสวนเข้าไปร่วมสอบสวนกับตำรวจตั้งแต่ต้นก็อาจจะมีข้อดีมากกว่า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีหน้าที่จับอย่างเดียว

(๓) คดีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ สื่อมวลชนต้องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของศาลยุติธรรมด้วย เพราะถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของทางราชการ แต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของศาลยุติธรรมรวมถึงการตรวจสอบศาลคงเป็นไปได้ยาก

(๔) ประเด็นการสอบสวนและการสั่งฟ้องควรต้องเป็นกระบวนการเดียวกัน เห็นได้ว่าในบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีการตั้งข้อหาที่เกินความเป็นจริง เนื่องจากต้องการนำตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจการควบคุมของรัฐ จึงต้องมีการตั้งข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกสูงไว้ เพื่อให้พฤติการณ์แห่งคดีร้ายแรงจนกระทั่งมีเหตุในการควบคุมผู้ต้องหาได้นานขึ้น เมื่อเข้าไปสู่กระบวนการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการพบว่าข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนสูงเกินความเป็นจริงจึงสั่งไม่ฟ้องตามข้อหาดังกล่าว ดังนั้นสำนวนก็จะส่งไปสู่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าผู้บัญชาการฯ มีความเห็นแย้งจึงส่งไปให้อัยการสูงสุด จึงทำให้คดีมีระยะเวลานานออกไป ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลให้กระบวนการสั่งฟ้อง และกระบวนการฟ้องร้องควรต้องเป็นกระบวนการเดียวกัน และปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นเรื่องความเชี่ยวชาญในการสอบสวนของพนักงานอัยการที่ยังไม่มีประสบการณ์ในด้านนี้

(๕) ควรมีการพัฒนากระบวนการสนทนาคดีให้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ

(๖) การใช้นิติวิทยาศาสตร์ดำเนินคดีความมั่นคง การตรวจดีเอ็นเอ (DNA) กับผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง การอายัดซ้ำ ซึ่งทำให้เกิดเป็นประเด็นความขัดแย้ง

(๗) หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ ควรเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และควรบัญญัติกฎหมายเฉพาะด้านการชันสูตรพลิกศพ

^{๔๖}โปรดดู ภาคผนวก ก สรุปเวทีรับฟังความคิดเห็น, รายงานความคิดเห็นเวทีเผยแพร่แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขึ้นก่อนพิจารณาคดี (เวทีสื่อมวลชน), วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙.

(๘) กรณีใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรต้องมีกระบวนการ หรือกลไกที่เข้าไปปรับปรุงสิทธิของผู้ที่ถูกควบคุมตัว เช่น เมื่อเกิดการควบคุมตัวซ้ำซ้อนกันโดยต้องบังคับใช้กฎหมาย ๓ ฉบับ คือ กฎอัยการศึกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒.๒.๓ การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากการจัดเวทีเผยแพร่ ครั้งที่๓^{๔๗}

(๑) ในภาพรวม เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังไม่เป็นไปตามหลักการสากล โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น การแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในคดีที่ไม่ซับซ้อนก็จะดำเนินการตามขั้นตอนปกติ แต่ในคดีที่มีความซับซ้อนก็จะขอให้พนักงานอัยการเข้ามาพิจารณาในเรื่องของการแจ้งข้อกล่าวหา และพยานหลักฐาน ซึ่งเมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้วและมีความเห็นสั่งฟ้อง กระบวนการนี้จะเป็นกระบวนการเดียวกันซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย นอกจากนี้ ในคดีที่ไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการจะสามารถเริ่มคดีโดยการสอบสวนเองหรือร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น จึงเป็นที่มาว่าเหตุใดต้องควบคุมตัวไว้สี่สัปดาห์ เพราะระยะเวลาสั้นมาก ขั้นตอนต่อไปก็จะมีการกลั่นกรองคดีของพนักงานอัยการและแจ้งข้อกล่าวหา เมื่อคณะที่กลั่นกรองดังกล่าวเห็นว่าควรจะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเท่านั้น ทั้งนี้ ในประเทศไทยหากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการ และกรณีที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องนั้น มีระเบียบขั้นตอนปฏิบัติในการเสนอต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปเพื่อพิจารณาซึ่งใช้ระยะเวลานาน ดังนั้น หากดำเนินการให้ถูกต้องตามข้อเสนอแนะจะทำให้คุ้มครองสิทธิของประชาชน และประชาชนจะถูกแจ้งข้อกล่าวหาที่ไม่เกินความเป็นจริง รวมทั้งการมีความเห็นสั่งฟ้องของพนักงานสอบสวนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรณีชะลอฟ้องในต่างประเทศ มีแนวคิดว่าการที่จะดำเนินคดีต่อบุคคลจะต้องดำเนินคดีโดยหน่วยงานที่มีความเป็นกลางซึ่งหมายความว่า จะไม่ได้มีการดำเนินคดีโดยศาลในทุกคดี แต่เมื่อใดที่จะดำเนินคดีก็ต้องดำเนินคดีโดยหน่วยงานที่เป็นกลาง คือ ศาล ดังนั้น เมื่อกระบวนการต่าง ๆ ดำเนินการอย่างรวดเร็วแล้ว ก็จะมีการจำกัดไม่ให้ประชาชนมาถ่วงรื้อร้องฟ้องคดีกันเอง

(๒) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องระบบของการตรวจสอบและค้นหาความจริง ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในเบื้องต้น คือ จะปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นก่อนพิจารณาคดีอย่างไร โดยเฉพาะปัญหาในชั้นจับกุม การสอบสวนและการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งสร้างเครื่องมือหรือกลไกให้กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลยังไม่เพียงพอ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีจำนวนมากเกิดข้อผิดพลาด รวมทั้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนและเบี่ยงเบนตั้งแต่กระบวนการสอบสวนต้นทาง พนักงานอัยการก็จะได้รับสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวนโดยไม่ได้เข้ามาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ การเสนอคำฟ้องพนักงานอัยการไม่ได้แนบสำนวนการสอบสวนไปพร้อมกับคำฟ้อง ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อผิดพลาดดังกล่าว

^{๔๗}โปรดดู ภาคผนวก ก สรุปเวทีรับฟังความคิดเห็น, รายงานความคิดเห็นเวทีเผยแพร่แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นก่อนพิจารณาคดี (เวทีภาครัฐ), วันศุกร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙.

(๓) ในต่างประเทศ ใช้กระบวนการสืบสวนมากกว่าสอบสวน เมื่อสืบสวนจนแน่ชัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงจึงสอบสวนและมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา และมีการไต่สวนทุกคดี ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ใช้กระบวนการสอบสวนมากกว่าสืบสวน ดังนั้น หากกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นจะทำให้สำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ เนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นผู้ค้นหาความจริง และพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาแจ้งข้อกล่าวหาและสั่งฟ้อง

(๔) ในคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นอำเภอห่างไกล การกำหนดให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน อาจจะพบอุปสรรค เนื่องจากบางส่วนเกรงเรื่องความปลอดภัยในชีวิต

(๕) หากจะแก้ปัญหาในขั้นก่อนพิจารณาควรที่จะกำหนดเรื่องชะลอการฟ้องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจพนักงานอัยการไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหากการเอาบุคคลไว้ในอำนาจรัฐโดยไม่จำเป็น

(๖) กรณีการรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน การชันสูตรพลิกศพควรที่จะกำหนดบทบัญญัติที่เชื่อมโยงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนกรณีการบริหารจัดการควรกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะ

(๗) กรณีการแนบสำนวนสอบสวนไปพร้อมกับคำฟ้อง เป็นหลักการระบบไต่สวนซึ่งประเทศเยอรมัน และฝรั่งเศสใช้ระบบนี้ โดยมีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ร่วมในการไต่สวนซึ่งเป็นการค้นหาความจริงไม่ใช่การตรวจสอบ ถ่วงดุล แต่ในส่วนระบบกล่าวหา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้แนบสำนวนไปพร้อมกับคำฟ้องดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบไต่สวน

(๘) สิทธิของผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ ควรจะเพิ่มคำว่า “โดยพลัน” หรือ “โดยทันที”

(๙) การออกคำสั่งหรือหมาย กรณีตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง ซึ่งแก้ไขใหม่ว่า “ในการร้องขอออกหมายของเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจ..ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ...” ในต่างประเทศใช้หลักการดังกล่าวที่จะให้พนักงานอัยการเป็นผู้ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ

(๑๐) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้กำหนดเรื่องของการเพิกถอนหมาย ดังนั้น จะสามารถกำหนดได้หรือไม่ว่า ให้ผู้ที่ออกหมายนั้นสามารถร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนหมายได้ในกรณีที่พฤติการณ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๖ หมดไป

(๑๑) การควบคุมตัวตามมาตรา ๘๗ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควรคำนึงถึงคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

(๑๒) การควบคุมตัวควรนำหลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวมาพิจารณาควบคู่ เช่น จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น หากจะแก้ปัญหาดังกล่าวก็ควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนมาแต่ต้น

(๑๓) การค้นยานพาหนะในที่สาธารณะ กรณีดังกล่าวหากนำหลักการเรื่องการค้นเพื่อหาตัวบุคคล ค้นเพื่อหาพยานหลักฐานมาใช้ ซึ่งเป็นคนละขั้นตอน เพราะขั้นตอนนี้เป็นการค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน แต่การดำเนินคดีอาญาไม่ได้เริ่มในขั้นการดำเนินคดีเท่านั้น แต่มีการป้องกัน ดังนั้น เหตุจึงต้องลดระดับลงมา เช่น เหตุอันควรสงสัยว่าจะไปก่ออันตรายประการอื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามแล้วแต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ถูกฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ควบคุมการใช้อำนาจในทางที่เหมาะสม การกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายก็จะทำให้ประชาชนเกิดความปลอดภัย

(๑๔) กรณีการค้นในที่สาธารณะ ตามมาตรา ๙๔ โดยเพิ่มเติมความในวรรคสองตอนท้ายว่า “แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ” การเพิ่มเติมเช่นนี้เป็นการดีเพราะเป็นการกำหนดให้เจ้าพนักงานระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ว่าต้องพอสมควรแก่เหตุ ส่วนคำว่า “พอสมควรแก่เหตุ” จะมากนักน้อยเพียงใด หากเป็นคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เมื่อศาลใช้ดุลพินิจหรือมีคำพิพากษาอย่างไรก็จะเป็นบรรทัดฐานต่อไป

(๑๕) กรณีการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว และเหตุปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ และ มาตรา ๑๐๘/๑ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก้ไขใหม่โดยให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น ตามหลักการสากลจะไม่มี การนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว เพราะการนำมาใช้กับคดีที่ก่อนศาลมีคำพิพากษาจะขัดกับหลักการสันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)

(๑๖) กรณีนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปล่อยชั่วคราว แต่จะมีความจำเป็นถึงขนาดจะต้องนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้หรือไม่ ต้องพิจารณาอีกครั้ง

(๑๗) กรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งเสนอแก้ไขใหม่ตามลักษณะ ๑ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตรี มีข้อสังเกตว่าพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาน้อย และฐานความผิดที่มีอัตราโทษน้อย เพื่อไม่ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน ดังนั้น หากจะให้พนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาว่าจะแจ้งข้อกล่าวหาในความผิดฐานใดในทุกคดีได้หรือไม่ นอกจากนี้พยานหลักฐานในคดีมีความสำคัญมาก อาจจะมีการสลับเปลี่ยน รวมทั้งมีความบกพร่องในการเก็บพยานหลักฐานในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งหลักการพื้นฐานไม่มีการใช้หลักการตรวจสอบ ถ่วงดุล แต่ใช้หลักประสิทธิภาพสูงสุด ควบคู่กับหลักการค้นหาความจริงโดยใช้หลักการสอบสวนร่วมกัน ซึ่งในต่างประเทศจะตัดปัญหาดังกล่าว เพราะพนักงานสอบสวนจะมีความเห็นสั่งฟ้องได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบ นอกจากนี้ จะไม่ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงานสอบสวนในบางคดีเท่านั้น

(๑๘) หลักการตรวจสอบ ถ่วงดุลในชั้นเจ้าพนักงานนั้นมีมานานแล้ว เห็นด้วยกับหลักการที่จะเน้นในการดำเนินคดีโดยใช้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งให้ดำเนินการดังนี้ ประการแรก การตรวจสอบการ

ดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานโดยศาล ประการที่สอง ผู้ที่เกี่ยวข้องมีนายความเข้าร่วมในการสอบปากคำ โดยควรส่งเสริมในการเข้าถึงสิทธิของผู้ต้องหาตั้งแต่ชั้นจับกุม ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ประการที่สาม กำหนดให้พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการทำงานร่วมกันซึ่งจะเป็นการตรวจสอบ ถ่วงดุล ไปในตัว

(๑๙) กรณีการแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อกล่าวหาในคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิเสธก็ทำให้ศาลยกฟ้องได้ ดังนั้น ในคดีดังกล่าวอาจจะต้องกำหนดให้มีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวต่อหน้าผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา และสามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งจะต้องพิจารณาประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า รับฟังได้มากน้อยเพียงใด

(๒๐) กรณีการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบตามมาตรา ๑๓๔ ซึ่งเชื่อมโยงกับการมีความเห็นสั่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้น ควรจะคงไว้ตามที่ได้มีการเสนอ

(๒๑) กรณีการงดการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีความอาญามาตรา ๑๔๐ ในทางปฏิบัติหากพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าควรงดการสอบสวน ก็จะมีการเก็บสำนวนไว้กับตนเองเป็นเวลานาน เมื่อส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการพิจารณาก็ไม่มีผลประการใด เพราะพนักงานอัยการไม่มีประสิทธิภาพที่จะไปสืบหาผู้กระทำความผิด

(๒๒) กรณีการควบคุมคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ นั้น เห็นว่า ควรยกเลิกและกลับไปใช้ฉบับเดิมก่อนการแก้ไข โดยในส่วนของถ้อยคำที่ยังล้าสมัย ได้แก่ คำว่า “นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี” ควรแก้ไขถ้อยคำให้เป็นปัจจุบันด้วย

๓. ข้อเสนอทางวิชาการต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชั้นเจ้าพนักงาน ในประเด็นดังต่อไปนี้

๓.๑ ปรับโครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน

เสนอปรับโครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ มีบทบาทหน้าที่ควบคุมการสอบสวน การใช้มาตรการบังคับ และกระบวนการในชั้นก่อนฟ้องคดีทั้งหมด จึงเสนอให้มีการเพิ่มความเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ในภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง โดยเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

๑.๑ พิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนที่ขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้น และหมายขัง ตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวของพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการยับยั้ง คำขอหรือคำคัดค้านดังกล่าวได้

๑.๒ ตรวจสำนวนการสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวนมาให้พิจารณาหรือให้พนักงานสอบสวนรายงานข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับคดี

๑.๓ เข้าฟังการสอบสวนผู้ต้องหาหรือพยานได้

๑.๔ ให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวนในการนี้ ให้พนักงานสอบสวนนำบันทึกคำแนะนำและสั่งการของพนักงานอัยการรวมเข้าสำนวนไว้

๑.๕ ในระหว่างการสอบสวนหรือเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้มีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนบุคคลใดซึ่งตามสำนวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดด้วยเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม

๑.๖ ขอให้ศาลขัง ปล่อยผู้ต้องหา หรือปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี

๑.๗ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

๓.๒ กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทุกกรณี

กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น แม้ในสถานการณ์พิเศษ โดยกำหนดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึง สิทธิของตนในโอกาสแรกว่าเขามีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และมีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็น หนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้หนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้ตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดยกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูก จับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิดังกล่าว โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาล เชื่อได้ว่าการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง

๓.๓ เขตอำนาจสอบสวนกับอำนาจฟ้องในคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือว่าการสอบสวนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องด้วย อำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ โดยกฎหมายห้ามไม่ให้มีการฟ้องคดีโดยไม่มีการสอบสวนโดยชอบเสียก่อน ตามมาตรา ๑๒๐ ซึ่งโดยผลแห่งมาตรานี้ หากมีการยื่นฟ้องโดยที่ยังไม่มีการสอบสวนโดยชอบ หรือการ สอบสวนมีข้อบกพร่องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ย่อมถือได้ว่าอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะถือว่าเป็นการ สอบสวนที่ไม่ชอบ และหนึ่งในข้อบกพร่องดังกล่าวก็คือ การสอบสวนที่กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่มี

เขตอำนาจ และการสรุปสำนวนความเห็นว่าการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ซึ่งเห็นว่าการณดังกล่าวไม่น่าจะถือเป็นการสอบสวนที่มีข้อบกพร่องถึงขนาดเป็นสาระสำคัญ

จึงมีข้อเสนอว่า หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้วให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในการเริ่มต้นคดีอาญากลายเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อตรวจสอบความจริงขององค์ประกอบในเนื้อหาแห่งการกระทำความผิดในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจสอบสวน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะหากว่าการสอบสวนไม่ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจสอบสวนอย่างถูกต้องตาม มาตรา ๑๘ และ มาตรา ๑๙ แล้ว การสอบสวนนั้นถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง โดยที่การสอบสวนในส่วนหนึ่งเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและโดยที่ในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาหา นั้น ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ฉะนั้นหากให้พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจและหน้าที่ต่างคนต่างทำ อาจกระทบต่อหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ว่า “บุคคลใดจะไม่เดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน” (no bis in idem) ซึ่งโดยหลักแล้วอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญาสามารถทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของตนได้ทั่วราชอาณาจักรและอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นเพียงการแบ่งเขตพื้นที่เพื่อกำหนดพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่ในการสอบสวนเท่านั้น เพื่อป้องกันการเกี่ยงงอนในการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และป้องกันมิให้สิทธิของผู้ต้องหาถูกกระทบกระเทือนโดยการกระทำของอำนาจรัฐได้ ดังนั้น เขตอำนาจสอบสวนโดยหลักแล้วต้องถือว่าเป็นอำนาจเดียว มิได้แบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ ได้

๓.๔ ยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ และมาตรา ๑๔๕/๑

ยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ และมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ในประเด็นการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ เนื่องจากส่งผลให้ขาดบูรณภาพในงานสอบสวน นำมาสู่การแยกส่วนกันทำงานระหว่างฝ่ายปกครองและตำรวจ และเพื่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน

๓.๕ กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้กลั่นกรองคำร้องขอออกหมายอาญา

กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้กลั่นกรองคำร้องขอออกหมายอาญาต่อศาล เนื่องจากเป็นผู้ที่ควบคุมหรือกำกับดูแลการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาจเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งในการกลั่นกรองนั้น พนักงานอัยการต้องพิจารณาและต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขอออกหมายนั้น และมีอำนาจยับยั้งคำร้องดังกล่าวได้เมื่อเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควรที่จะขอออกหมาย

๓.๖ กำหนดเหตุที่จะออกหมายจับ โดยต้องพิจารณาเหตุในการออกหมายจับตาม “เหตุที่เป็นเหตุหลัก” และ “เหตุที่เป็นเหตุรอง”

กำหนดเหตุที่จะออกหมายจับ โดยที่การออกหมายจับถือเป็นการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น ก่อนการจะออกหมายจับต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานที่เพียงพอในระดับหนึ่งว่าบุคคลที่จะถูกออกหมายจับนั้นจะต้องกระทำความผิดจริง โดยมีพนักงานอัยการช่วยกลั่นกรอง และศาลต้องให้ความสำคัญกับการไต่สวนการออกหมายจับด้วย โดยศาลต้องพิจารณาเหตุในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีทั้ง “เหตุที่เป็นเหตุหลัก” คือ เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่ออันตรายประการอื่น กรณีเช่นนี้การออกหมายจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐย่อมมีความจำเป็นเสมอ เพราะจะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและเป็นการประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีและบังคับโทษ ส่วนกรณีที่ “เหตุที่เป็นเหตุรอง” คือ เหตุแห่งความร้ายแรงของความผิด กรณีนี้อาจไม่จำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาเมื่อจะมีการออกหมายจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะอาจไม่มีผลทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและขัดขวางต่อการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีหรือบังคับโทษ ดังนั้น ในการออกหมายจับควรมีการแยกแยะความเป็นเหตุหลักและเหตุรองตามหลักการดังกล่าว

๓.๗ กำหนดให้การจับทั้งที่มีหมายและไม่มีหมาย จะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปปรากฏต่อศาลโดยทันที ภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

กำหนดให้การจับทั้งที่มีหมายและไม่มีหมาย จะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปปรากฏต่อศาลโดยทันที ภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อให้ศาลตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและเหตุผลของการจับกุม และเป็นการป้องกันมิให้เกิดการควบคุมตัวโดยมิชอบ และกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่่อออกหมายจับในกรณีที่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับเกินกว่าสี่ชั่วโมง เนื่องจากการควบคุมตัว ถือเป็นการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ อันมีผลเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล การควบคุมตัวจึงต้องกระทำเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาและจำเลยในการพิจารณาคดี และเพื่อประกันการบังคับโทษเท่านั้น และการควบคุมตัวต้องถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเมื่อไม่สามารถใช้มาตรการอื่นได้แล้ว และใช้ระยะเวลาอันสั้นที่สุดในการควบคุมตัวหรือคุมขังบุคคลและจะต้องทำในสถานที่ที่เปิดเผยและรับรองอย่างเป็นทางการเท่านั้น

๓.๘ เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะ

เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิในการค้นบุคคลในที่สาธารณะไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติหลักเกณฑ์ในการค้นยานพาหนะไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนการค้นบุคคลในที่สาธารณะก็ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดง

ความบริสุทธิ์ก่อนตรวจค้น ซึ่งก่อให้เกิดข้อขัดข้องในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจค้นยานพาหนะ เพราะไม่มีความชัดเจนว่าควรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อย่างไร เช่นเดียวกับการค้นบุคคลในที่สาธารณะที่ไม่มีมาตรการรัดกุม จนทำให้การใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บิดเบือน ยิ่งไปกว่านั้น การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปราศจากอำนาจทางกฎหมายมารองรับย่อมกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย จึงมีข้อเสนอให้กำหนดบทบัญญัติเรื่องการตรวจค้นยานพาหนะเพื่อเป็นหลักเกณฑ์กลางไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเพิ่มหลักเกณฑ์การค้นบุคคลในที่สาธารณะเพื่อให้ผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

๓.๙ กำหนดหลักเกณฑ์การค้นในที่สาธารณะ

กำหนดให้การค้นในที่สาธารณะ ในกรณีที่ไม่อาจสั่งให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของ หรือบุคคลผู้อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ที่จะค้นนั้น และมีความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยไว้ให้เนิ่นช้าต่อไปได้ หรือบุคคลดังกล่าวไม่ยินยอมให้เข้าค้น เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังในกรณีจำเป็น เพื่อเปิดหรือทำลายประตู หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นได้ แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ

๓.๑๐ การแจ้งข้อเท็จจริงและข้อกล่าวหา

กำหนดให้เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด และควรปรึกษาพนักงานอัยการก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ และการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น โดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาภายหลังจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อกล่าวหาใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยพนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหา และแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก้ตนพร้อมทั้งวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประกันว่าข้อกล่าวหาที่แจ้งนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาของการกระทำความผิด อีกทั้งยังเป็นการยืนยันถึงจุดเริ่มต้นของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา

๓.๑๑ ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราว

ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราว โดยให้ถือว่าการควบคุมตัวเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่มีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวและหากมีกรณีเช่นนี้ อาจมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวได้โดยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของโจทก์ ผู้เสียหาย หรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการ

พิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

- (๑) ปรับโครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน
- (๒) กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัว
- (๓) ยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ และมาตรา ๑๔๕/๑
- (๔) เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะ

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้จะได้บัญญัติหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหายยิ่งขึ้น แต่โครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีโดยของรัฐบาลยังถูกแยกส่วน ซึ่งส่งผลกระทบต่อข้อจำกัดในการประสานงาน การตรวจสอบและประเมินผลร่วมกัน ระบบงานยุติธรรมปัจจุบันจึงยังไม่อาจให้บริการประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีข้อพิพาทเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี หลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรมและหลักการสากลสมดังเจตนารมณ์ของการดำเนินคดีอาญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ร่าง)

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
.....
.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) “พนักงานอัยการ” หมายความว่าพนักงานอัยการตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (๑๑) ของมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่าถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

(๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

(๓) ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่ามีการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นวรรคที่ห้าของมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้วให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรามาตรา ๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๙ ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควร หรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขออนุญาตนั้น

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสม เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามมาตรา ๕๙/๑ และมีคำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้า โดยจดบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าว และลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมาย บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าวแล้ว ให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นนั้นได้ ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าที่เวลาที่จะถามค่าให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา นั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ทั้งนี้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบทนายความได้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมียุติโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีที่ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีตามวรรคหก เมื่อศาลสั่งขังครบสิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔/๑ และผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสาม โดยอนุโลม

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นวรรคที่สองและสามของมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ห้ามมิให้ค้ายานพาหนะในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุที่จะออกหมายค้นหรือที่จะจับบุคคลได้

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนค้นและต้องบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถค้นได้เป็นหนังสือไว้ไว้แก่ผู้ถูกตรวจค้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๔ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ในกรณีที่ไม้อาจส่งบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งและมีความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยให้นั่งขังต่อไปได้ หรือบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นไม่ยินยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นได้ แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่ต้องขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงาน หรือความเห็นของโจทก์ ผู้เสียหาย หรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒)

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นลักษณะ ๑ ทวิ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ มาตรา ๑๒๙ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตริ มาตรา ๑๒๙ จัตวา และมาตรา ๑๒๙ เบญจ ในภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ลักษณะ ๑ ทวิ

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

มาตรา ๑๒๙ ตริ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง โดยเป็นผู้รับผิดชอบ การสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่ เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๑) พิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนที่ขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้น และหมายขัง ตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวของพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการยับยั้งคำขอหรือคำคัดค้านดังกล่าวได้

(๒) ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวนมาให้พิจารณา หรือให้พนักงานสอบสวนรายงานข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับคดี

(๓) เข้าฟังการสอบสวนผู้ต้องหาหรือพยานได้

(๔) ให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวนในการนี้ ให้พนักงานสอบสวนนำบันทึกคำแนะนำและสั่งการของพนักงานอัยการรวมเข้าสำนวนไว้

(๕) ในระหว่างการสอบสวนหรือเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้มีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนบุคคลใดซึ่งตามสำนวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดด้วยเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม

(๖) ขอให้ศาลชั่ง ปล่อยผู้ต้องหา หรือปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี

ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น และโดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลา ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นว่านี้ให้นำมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗

มาตรา ๑๗ บรรดาคดีอาญาซึ่งอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การดำเนินคดีของพนักงานอัยการ หรือการพิจารณาคดีของศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงเป็นไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนนั้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

มาตรา ๑๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้สนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่..) พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแม้จะได้บัญญัติหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหายยิ่งขึ้น แต่โครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีโดยของรัฐยังถูกแยกส่วน ซึ่งส่งผลต่อข้อจำกัดในการประสานงาน การตรวจสอบและประเมินผลร่วมกัน ระบบงานยุติธรรมปัจจุบันจึงยังไม่อาจให้บริการประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีข้อพิพาทเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี หลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรมและหลักการสากลสมดังเจตนารมณ์ของการดำเนินคดีอาญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. มีเนื้อหารวม ๑๘ มาตรา มีสาระสำคัญดังนี้

๑. แก้ไขนิยาม “พนักงานอัยการ” โดยหมายความว่าพนักงานอัยการตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ

๒. แก้ไขนิยาม “การสอบสวน” โดยเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้พนักงานอัยการเข้ามาในกระบวนการสอบสวนตั้งแต่ชั้นสอบสวน เพื่อปรับให้โครงสร้างการสอบสวนและการสั่งคดี เป็นกระบวนการเดียวกัน เพื่อค้นหาความจริง โดยให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการใช้มาตรการบังคับ และดูแลกระบวนการในชั้นก่อนฟ้องคดีทั้งหมด และกำหนดให้การสอบสวนนอกจากที่จะทราบข้อเท็จจริงอันเป็นพฤติกรรมในการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแล้ว ยังรวมถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดด้วย

๓. กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้ตามสมควร และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่

แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาขึ้นทราบบนโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่ามีการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง

๔. กำหนดให้หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้วให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้นถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญาสามารถทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของตนได้ทั่วราชอาณาจักร และเป็นอำนาจเดียว มิได้แบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ ได้

๕. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗

๖. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขออนุญาตนั้น

๗. กำหนดเหตุในการออกหมายจับ โดยให้ความสำคัญกับเหตุที่เป็นเหตุหลัก คือ เหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด

๘. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ และในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

๙. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิในการค้นบุคคลในที่สาธารณะ

๑๐. ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราวด้วยการให้ถือว่าการควบคุมตัวเป็นข้อยกเว้นกล่าวคือ โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่ จะมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัว และหากมีกรณีเช่นนี้ อาจมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวได้โดยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด

๑๑. ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑๒. เพิ่มลักษณะว่าด้วย อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง โดยเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน

๑๓. กำหนดให้การแจ้งข้อหา จะต้องมีความหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น และโดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ

๑๔. ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ (ร่าง)พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
๑.นิยาม		
มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้ (๕) “พนักงานอัยการ” หมายความว่าถึงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้ จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ (๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่าถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ	มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้ (๕) “พนักงานอัยการ” หมายความว่าถึงพนักงานอัยการตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ” (๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่าถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวน<u>และพนักงานอัยการ</u>ได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง<u>และพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด</u> หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ	เพื่อปรับให้โครงสร้างการสอบสวนและการสั่งคดีเป็นกระบวนการเดียวกัน เพื่อค้นหาความจริง โดยให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการใช้มาตรการบังคับและดูแลกระบวนการในชั้นก่อนฟ้องคดีทั้งหมด หน้าที่ที่สำคัญของพนักงานอัยการ เช่น มีบทบาทหลักในการควบคุมการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน มีบทบาทในการตรวจสอบและกลั่นกรองคำร้องการขอออกหมายอาญาต่อศาล เป็นต้น ในการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงานสอบสวน ในการรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหลายเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา^{๔๔} ในทางกฎหมายและทางปฏิบัติจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของ

^{๔๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		พนักงานสอบสวนเป็นหลักเพียงลำพัง พนักงานอัยการมิได้เข้ามามีบทบาทในการสอบสวนร่วมด้วย กอปรกับผลของการสอบสวนคือ ข้อเท็จจริงที่ได้ มีเฉพาะข้อเท็จจริงอันเป็นพหุติกรรมในการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้น ไม่มีข้อเท็จจริงหรือข้อมูลพื้นฐานของผู้กระทำความผิด ประวัติความเป็นมาและความประพฤติเป็นอาจณของผู้ต้องหาเลย ^{๔๙}
๒. สิทธิของผู้ถูกจับ		
มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง (๒) การสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน	มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัว (๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน	กำหนดหลักประกันสิทธิแก่บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทุกกรณี โดยไม่มีข้อยกเว้นแม้ในสถานการณ์พิเศษ โดยกำหนดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของตนในโอกาสแรก ว่าเขามีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และมีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัวให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้

^{๔๙} ธาณี วรภัทร์, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา : ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๗.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตาม (๓) สมควร ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการ (๔) เจ็บป่วย ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง	(๓) ได้รับการเยี่ยมหรือ<u>และ</u>ติดต่อกับญาติได้ตาม สมควร (๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการ เจ็บป่วย ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่าการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่ง<u>จับหรือ</u>รับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง <u>โดยต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่าการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง</u>	ตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดยกำหนดให้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งจับหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต้องแสดงพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการและศาลเชื่อได้ว่าการแจ้งสิทธิอย่างแท้จริง เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการทรมานและการบังคับให้หายสาบสูญ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการจับกุมหรือควบคุมตัวมีหน้าที่จะต้องบันทึกข้อมูลอย่างถูกต้อง แม่นยำ และละเอียด^{๕๐} ทั้งนี้ เนื่องจากการตรวจสอบค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกขั้นตอนต้องให้ความสำคัญกับ “ผู้ต้องหา” และ “จำเลย” โดยยกฐานะเป็น “ประธานของการดำเนินคดี” อันเป็นไปตาม “หลักการใช้มาตรการบังคับทางอาญาให้เหมาะสมกับ บุ ค ล ผู้ ก ร ะ ท า ผิ ด ” (Individualization of

^{๕๐} ข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ (๑) ชื่อ นามสกุล ตำแหน่งบรรณของผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ (๒) วัน เวลาที่รับตัวผู้ถูกจำกัดเสรีภาพเข้ามา และสถานที่ของการจำกัดเสรีภาพ และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการจำกัดเสรีภาพของบุคคล ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ดังกล่าว จะต้องมีการระบุถึงสถานที่ปลายทางที่รับตัวผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบการย้ายที่จำกัดเสรีภาพนั้น (๓) เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งให้มีการจำกัดเสรีภาพ พร้อมทั้งคำสั่งให้มีการจำกัดเสรีภาพและเหตุแห่งการออกคำสั่งนั้น (๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจในการจำกัดเสรีภาพของบุคคลนั้น (๕) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายของบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพก่อนถูกจำกัดเสรีภาพและก่อนการปล่อยตัว (๖) ในกรณีที่ผู้ถูกจำกัดเสรีภาพถึงแก่ความตายระหว่างการถูกจำกัดเสรีภาพ จะต้องระบุถึงพฤติการณ์และสาเหตุแห่งการตาย ตลอดจนการจัดการกับศพและสถานที่นำศพไปไว้ (๗) วัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัวผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการปล่อยตัว.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		Punishment) ที่ต้องกระทำการตรวจสอบค้นหาความจริงจากข้อมูลบุคคลด้วย ไม่ว่าในชั้นสอบสวนฟ้องร้องหรือในชั้นพิจารณาพิพากษา ซึ่งมี ๒ ส่วน คือ ๑.ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ “การกระทำความผิดของบุคคล” นั้น และ ๒.ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ “ตัวผู้กระทำความผิด” ความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาฉินของผู้ต้องหา ทั้ง ๒ ข้อ จะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นของคดี ตั้งแต่ปฏิเสธจะไม่รับคดีในชั้นสอบสวนเมื่อพบว่าคดีไม่มีมูล ไม่ครบองค์ประกอบความผิด ฯลฯ ถ้าคดีสมควรจะต้องดำเนินการต่อไป การใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การใช้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัย การใช้มาตรการทางเลือกต่าง ๆ นั้น ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลนี้ยังมีผลต่อการนำไปใช้ในการพิจารณาสั่งมาตรการทางกฎหมายประเภทต่าง ๆ และกำหนดเงื่อนไขสำหรับบุคคลนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลคนนั้นด้วย และยังนำไปสู่การทำแผนบังคับโทษรายบุคคล (Execution Plan) เพื่อการ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		บำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ผู้กระทำความผิดในเรือนจำอย่างยั่งยืนด้วย ^{๕๑}
๓. เขตอำนาจสอบสวน		
มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้ สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้	มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้ สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้	เพื่อแก้ไขปัญหาในการเริ่มต้นคดีอาญากลายเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อตรวจสอบความจริงขององค์ประกอบในเนื้อหาแห่งการกระทำความผิดในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจสอบสวนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ โดยที่การสอบสวนในส่วนหนึ่งเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและโดยที่ในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาเท่านั้น ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ฉะนั้นโดยหลักแล้วอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้นถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญาสามารถทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของตนได้ทั่วราชอาณาจักร และเป็นอำนาจเดียว มิได้แบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ ได้^{๕๒}

^{๕๑} ธาณี วรภัทร์, อ้างแล้ว.

^{๕๒} ยิ่งพรพันธุ์ คำภูเวียง, “เขตอำนาจสอบสวนคดีอาญา,” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕, น.๕๒.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาอยู่ที่อยู่ หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาราชการแทน	ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาอยู่ที่อยู่ หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาราชการแทน <u>หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้วให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย</u>	
๔. การชี้ขาดพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ		
มาตรา ๒๑/๑ สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันหรือในกองบัญชาการเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของ	ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗	ยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ในประเด็นการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ และเพื่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
พนักงานสอบสวนนั้นเป็นผู้ชี้ขาด การรื้อคำสั่งชี้ขาด ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน		ของเจ้าพนักงาน
๕. การออกคำสั่งหรือหมาย		
มาตรา ๕๙ ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปโดย ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามมาตรา ๕๙/๑ และมีคำสั่งให้ออกหมาย	มาตรา ๕๙ ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปโดย <u>ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขอออกหมายนั้น</u> ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามมาตรา ๕๙/๑ และมี	กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้กลั่นกรองคำร้องขอออกหมายอาญาต่อศาล เนื่องจากเป็นผู้ที่ควบคุมหรือกำกับดูแลการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาจเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งในการกลั่นกรองนั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาและต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขอออกหมายนั้น และมีอำนาจยับยั้งคำร้องดังกล่าวได้เมื่อเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควรที่จะขอออกหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
นั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้า โดยจดบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมาย บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าวแล้ว ให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นว่านี้ได้ ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้	คำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้า โดยจดบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมาย บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าวแล้ว ให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นว่านี้ได้ ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้	
๖. เหตุที่จะออกหมายจับ		
มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มี	มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้	การจะออกหมายจับต้องมีการรวบรวม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
ดังต่อไปนี้ (๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี	(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี	พยานหลักฐานที่เพียงพอในระดับหนึ่งว่าบุคคลที่จะถูกออกหมายจับนั้นจะต้องกระทำความผิดจริง โดยมีพนักงานอัยการช่วยกลั่นกรอง และศาลต้องให้ความสำคัญกับการไต่สวนการออกหมายจับด้วย โดยศาลต้องพิจารณา“เหตุที่เป็นเหตุหลัก” คือ เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด ส่วนกรณีที่ “เหตุที่เป็นเหตุรอง” คือ เหตุแห่งความร้ายแรงของความผิด กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องจะมีการออกหมายจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะอาจไม่มีผลทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและขัดขวางต่อการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีหรือบังคับโทษ
๗. การควบคุมตัว		
มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่รู้ตัวว่าเป็นใคร	มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าที่เวลาที่จะ	กำหนดให้การจับทั้งที่มีหมายและไม่มีหมายจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปปรากฏต่อศาลโดยทันที ภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อให้ศาลตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและเหตุผลของการจับกุม และเป็นการป้องกันมิให้เกิดการควบคุมตัวโดยมิชอบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่า	ถามคำให้การ และที่จจะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน สี่สิบแปด-ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ <u>ทั้งนี้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบทนายความได้</u> ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท	กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกหมายขังในกรณีที่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง เนื่องจากการควบคุมตัว ถือเป็น การเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ อันมีผลเป็นการลตรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล การควบคุมตัวจึงต้องกระทำเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อให้การสอบสวนดำเนินโดยเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาและจำเลยในการพิจารณาคดี และเพื่อประกันการบังคับโทษเท่านั้น และการควบคุมตัวต้องถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเมื่อไม่สามารถใช้มาตรการอื่นได้แล้ว และใช้ระยะเวลาอันสั้นที่สุดในการควบคุมตัวหรือคุมขังบุคคลและจะต้องทำในสถานที่ที่เปิดเผยและรับรองอย่างเป็นทางการเท่านั้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
ห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งชั่งครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอชั่งต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งชั่งต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔/๑ และผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมี	หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน ในกรณีที่ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน <u>ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งชั่งครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอชั่งต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งชั่งต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล</u> ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔/๑ และผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสาม โดยอนุโลม	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
สิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสาม โดยอนุโลม ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป	ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป	
๘ .การค้นบุคคล		
มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด	มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นครอบครองสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด <u>ห้ามมิให้ค้นยานพาหนะในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุที่จะออกหมายค้นหรือที่จะจับบุคคลได้</u> <u>ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนค้นและต้องบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุ</u>	เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจค้นยานพาหนะและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิในการค้นบุคคลในที่สาธารณะ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
	<u>อันควรเชื่อที่ทำได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ถูกตรวจค้น</u>	
๙ .การค้นในที่รโหฐาน		
มาตรา ๙๔ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน ส่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้อยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการ ในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นมิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้	มาตรา ๙๔ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน ส่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้อยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง- <u>ในกรณีที่ไม้อาจสั่งบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งและมี</u> <u>ความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้</u> หรือบุคคลดังกล่าวในวรรคต้นไม่ยินยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นได้ <u>แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ</u>	
๑๐. การวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว		
มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ	มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับ	ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราว ด้วยการให้ถือว่าการควบคุมตัวเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ โดย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา (๒) หลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ (๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ (๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้	<u>อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่ต้องขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ</u> (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา (๒) หลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด (๑) (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการ (๖) ปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล (๗) ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ (๕)(๒) <u>ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน</u> (๖)(๓) <u>ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น</u>	หลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่ จะมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวและหากมีกรณีเช่นนี้ อาจมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวได้โดยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้	เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงาน หรือความเห็นของโจทก์ <u>ผู้เสียหาย</u> หรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ <u>คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว</u>	
๑๑. เหตุปล่อยชั่วคราว		
มาตรา ๑๐๘/๑ การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้	ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	เหตุผลเช่นเดียวกันกับข้อ ๑๐

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ (๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว		
๑๒. อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ		
	ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นลักษณะ ๑ ทวิ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ มาตรา ๑๒๙ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตริ มาตรา ๑๒๙ จัตวา และมาตรา ๑๒๙ เบญจ ในภาค ๒ แห่ง	ในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ในขั้นนี้กลไกในกระบวนการยุติธรรมจะมีรูปแบบที่เป็นการตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริง ความ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ ๑ ทวิ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ มาตรา ๑๒๙ ตริ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง โดยเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง (๑) <u>พิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนที่ขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้น และหมายขัง ตลอดจนคำคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวของพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการยับยั้งคำขอหรือคำคัดค้านดังกล่าวได้</u> (๒) <u>ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวนมาให้พิจารณาหรือให้พนักงานสอบสวนรายงานข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับคดี</u> (๓) <u>เข้าฟังการสอบสวนผู้ต้องหาหรือพยานได้</u> (๔) <u>ให้คำแนะนำและสั่งการพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวนในการนี้ให้พนักงานสอบสวนนำบันทึกคำแนะนำและสั่งการของพนักงานอัยการรวมเข้าสำนวนไว้</u>	จริงแท้ของการกระทำของบุคคลที่ได้เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว ให้ปรากฏเป็นรูปเรื่องในลักษณะของข้อหาและฐานความผิดในขั้นต้น อันเป็นการรับรู้และกลั่นกรองคดีของกระบวนการในลำดับแรก และเป็นขั้นตอนของการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำเสนอต่อชั้นพิจารณาพิพากษา ข้อมูลการสอบสวนจึงต้องถูกตรวจสอบรวบรวมอย่างมีคุณภาพที่ดี ในขั้นนี้มีหลักการสำคัญที่ต้องให้ความสนใจคือ หลัก “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” กล่าวคือ ให้องค์กรหรือหน่วยในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปเพื่อให้การแสวงหา ขึ้นไปร่วมมือกันทำการสอบสวน พยานหลักฐานมีความเป็นภาวะวิสัย เกิดการคัดกรองข้อเท็จจริงการกระทำความผิดของบุคคล ในทางปฏิบัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของหลาย ๆ ประเทศนั้นได้ให้อัยการเข้ามาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบการสอบสวนทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน ซึ่งโดยระบบแล้วจะทำให้เกิดการตรวจสอบกันได้ เกิดความโปร่งใส มีความเป็นเสรีประชาธิปไตย พลเมืองในรัฐจะได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยไม่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่จำเป็น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
	(๕) <u>ในระหว่างการสอบสวนหรือเมื่อได้รับ</u> <u>สำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้มีอำนาจ</u> <u>สั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน</u> <u>เพิ่มเติมหรือสอบสวนบุคคลใดซึ่งตามสำนวนปรากฏว่าเป็น</u> <u>ผู้กระทำความผิดด้วยเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติม</u> (๖) <u>ขอให้ศาลชั่ง ปล่อยผู้ต้องหา หรือ</u> <u>ปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี</u> (๗) <u>ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติ</u> <u>ไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน</u>	การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญามีหลักการและแนวคิดคือ การตรวจสอบค้นหาความจริง (Examination Principle) ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกยกฐานะขึ้นมาเป็น “ประธานของคดี” กล่าวคือ ได้รับความคุ้มครองหรือมีหลักประกันสิทธิพื้นฐานของผู้ต้องหา ในด้านต่างๆ เช่น การได้รับข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การต้องได้รับการแจ้งสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาจากเจ้าพนักงานตำรวจ ในขณะที่จับกุม หรือแจ้งสิทธิต่าง ๆ จากเจ้าพนักงานสอบสวนเมื่อเริ่มทำการสอบสวน เป็นต้น และหลัก “การสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียว” ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันอย่างเข้มแข็งในกระบวนการขึ้นสอบสวน โดยเฉพาะความร่วมมือของอัยการกับเจ้าพนักงานตำรวจ ดังปรากฏในประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และอังกฤษ แต่กระบวนการสอบสวนของประเทศไทยเป็นการแยกกันทำงานอย่างชัดเจน กล่าวคือ ตำรวจ รับผิดชอบทำงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ รับผิดชอบทำงานฟ้องร้อง ทำให้บทบาทของตำรวจ จึงเป็นผู้อำหนดข้อหา และการปรับฐานความผิดในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการมีหน้าที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		เพียงการรับสำนวนการสอบสวนที่เสร็จแล้วไป และพิจารณาว่าจะใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีหรือไม่เท่านั้น จึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการสอบสวนฟ้องร้อง ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย เพราะขาดการรับรู้ข้อมูลของผู้ที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีจริง ๆ ในชั้นการพิจารณาคดี และขาดการตรวจสอบถ่วงดุลภายในของการสอบสวนฟ้องร้องที่สำคัญ และมีผลต่อดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการที่ต้องมีความเป็นภาวะวิสัย^{๕๓} โดยที่การสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย และแนวทางปฏิบัติ แยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน โดยการสอบสวนเป็นบทบาทหน้าที่ของตำรวจ การฟ้องร้องเป็นบทบาทหน้าที่ของอัยการ ซึ่งในการทำงานแยกจากกันอย่างเห็นได้ชัดเจน จึงเสนอแนวคิดการปรับปรุงระบบการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน และมอบหมายให้หน้าที่ในการเริ่มต้นการดำเนินคดีอาญา

^{๕๓} ธาณี วรภัทร์, อ้างแล้ว .

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		ขั้นก่อนการฟ้องคดีอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ ผู้ซึ่งควรปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐในการดำเนินคดีอาญาและเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการทั้งปวงของเจ้าพนักงาน โดยเฉพาะ ตลอดจนปรับให้มีระบบถ่วงดุลและมีระบบตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน โดยการอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมของรัฐประกอบด้วยสองภารกิจหลัก คือ หนึ่ง การควบคุมอาชญากรรม และ สองการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยภารกิจควบคุมอาชญากรรมเป็นการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเท่านั้น โดยต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ และสามารถเริ่มต้นคดีอาญาด้วยการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานได้ อันเป็นการเชื่อมโยงกับภารกิจการดำเนินคดีอาญาขั้นก่อนการฟ้องคดีของพนักงานสอบสวนภายใต้การควบคุมหรือกำกับดูแลของพนักงานอัยการ อันมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่มวลมนุษยชาติที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับการชี้ขาดเรื่องที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
		กล่าวหาในชั้นเจ้าพนักงาน การสอบสวนและสั่งคดี ที่ต้องปรับให้พนักงานอัยการสามารถควบคุมหรือกำกับดูแลการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนได้ ตั้งแต่การเริ่มต้นคดีอาญาด้วยการร้องทุกข์กล่าวโทษตลอดจนการใช้มาตรการบังคับเพื่อการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การสอบสวนและการสั่งคดีที่ต้องให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอย่างแท้จริง การสอบสวนและสั่งคดี ที่ต้องปรับให้พนักงานอัยการสามารถควบคุมหรือกำกับดูแลการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนได้ ตั้งแต่การเริ่มต้นคดีอาญาด้วยการร้องทุกข์กล่าวโทษตลอดจนการใช้มาตรการบังคับเพื่อการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การสอบสวนและการสั่งคดีที่ต้องให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอย่างแท้จริง
๑๓. การแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อหา		
มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ	มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้ง	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
อาชัพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ตามสมควรว่าผู้ต้องหาจะได้อำนาจตามข้อหา ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม พนักงานสอบสวนต้องให้อาสาผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นนี้ให้นับตามมาตรา ๘๗ มาใช้	ให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ตามสมควรว่าผู้ต้องหาจะได้อำนาจตามข้อหา <u>และโดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ</u> ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม พนักงานสอบสวนต้องให้อาสาผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นนี้ให้นับตามมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับ	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้	เร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้	
๑๔. กรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง		
มาตรา ๑๔๕/๑ สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานครให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้	ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗	ยกเลิกมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ในประเด็นการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ และเพื่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	(ร่าง) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ	หมายเหตุ
บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการดังกล่าวแล้วแต่กรณีไปก่อน บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้องถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม		

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

คณิต ฌ นคร.กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๕.

คณิต ฌ นคร.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา : หลักกฎหมายและพื้นฐานความเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ ๑ .สำนักพิมพ์วิญญูชน , ๒๕๕๒.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.พิมพ์ครั้งที่ ๑. สำนักพิมพ์เดือนตุลา,๒๕๔๙.

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย.การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดี. กรุงเทพมหานคร.มาตาการพิมพ์, ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร.มาตาการพิมพ์, ๒๕๕๙.

บทความ

คณิต ฌ นคร.“การเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐกับการปล่อยตัวชั่วคราว”. (ตุลาคม ๒๕๕๓) .

คณิต ฌ นคร. “การแจ้งข้อหากับเสรีภาพของบุคคล”. (มกราคม ๒๕๖๒).

สมพงษ์ วงศ์แก้ว.“การจับและควบคุมตัวผู้ที่ต้องสงสัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน” (๒๕๕๕).

งานวิจัย

ธานี วรภัทร์. “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา : ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง”. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๗.

ปกป้อง ศรีสนิท. “กระบวนการยุติธรรมกับสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรง : ปัญหาและแนวทางแก้ไข” เสนอต่อสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะเลขานุการคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.), ๒๕๕๕.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “ศึกษาปัญหาข้อขัดข้องการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่ในส่วนที่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน” เสนอต่อสถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๖.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิวัฒนกุล และคณะ. “กฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิขั้นพื้นฐานและพันธกรณีระหว่างประเทศรวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”. เสนอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๗.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล. “สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน”. เสนอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๙.

วิทยานิพนธ์

ยิ่งพรรณณัฐ คำภูเวียง. “เขตอำนาจสอบสวนคดีอาญา”. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕).

แสงทวี อินทวงศ์. “การเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐในขั้นก่อนการพิจารณาของศาลศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายไทย – ลาว”. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘).

เอกสารอื่น

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (International Covenant on Civil and Political Rights).

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓/๒๕๔๗.

แนวทางสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการ (United Nations Guidelines on The Role of Prosecutors).

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ (Universal Declaration of Human Rights).

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๘

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้งการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. ๒๕๔๑.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒.

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙.

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔.

พระราชบัญญัติบังคับและปราบปรามการกระทำการอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙.

พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๔.

ภาคผนวก

สรุปเวที่รับฟังความคิดเห็น

บันทึกการประชุมสัมมนาเผยแพร่**เรื่อง “แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นก่อนพิจารณาคดี****(เวทีภาคประชาสังคม ครั้งที่ ๑)****วันศุกร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.****ณ ห้องประชุมสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ชั้น ๑๖ อาคารซอฟต์แวร์ ปาร์ค****ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**

๑. นิยาม

- การกำหนดคำนิยามเพิ่ม คำว่า “พนักงานอัยการ” ตามมาตรา ๒ (๕) นั้น เห็นด้วย เนื่องจากที่ผ่านมา มีปัญหาว่า เมื่อเกิดคดี พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาโดยใช้ระยะเวลาที่สั้นมาก เป็นเหตุให้พนักงานอัยการต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติมโดยใช้ระยะเวลานานเป็นปี ทำให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน เป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่สำคัญและควรจะเข้าสู่การพิจารณาคดีหายไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้น

- กรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้อง ทำให้ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีเอง เอกสารหรือพยานหลักฐานที่อยู่ในสำนวน ผู้เสียหายไม่สามารถขอได้ทั้งหมด เพราะอยู่ในดุลพินิจของพนักงานอัยการ

๒. สิทธิของผู้ถูกจับ

- ในกรณีบังคับบุคคลสูญหาย ควรพิจารณาว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งผู้บังคับบัญชา โดยจะต้องบันทึกรายละเอียดและมีพยาน กรณีนี้ไม่เพียงแต่เป็นสิทธิของผู้ถูกจับ แต่เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ การบังคับบุคคลสูญหายควรเขียนไว้ให้เชื่อมโยงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- กรณีแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับและสถานที่ควบคุมตัวนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ เดิม ได้บัญญัติไว้ชัดเจนแล้ว การที่จะแก้ไขโดยตัดข้อความดังกล่าวออก และไปเขียนไว้ในอนุมาตรา (๑) ซึ่งเป็นการเขียนซ้อนไว้ อาจจะทำให้ลดทอนสิทธิของผู้ถูกจับ ผู้ต้องหา และอาจทำให้เจ้าพนักงานละเว้นในการแจ้งสิทธิดังกล่าว

- กรณีเจ้าพนักงานตำรวจละเว้นในการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ทราบ ควรจะต้องพิจารณาว่าควรจะมีมาตรการลงโทษอย่างไร

๓. เขตอำนาจสอบสวน

- การกำหนดบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ โดยเพิ่มความตามวรรคท้ายว่า “หากมีการสอบสวนสำเร็จแล้วให้ถือเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย” นั้น การกำหนดดังกล่าวครอบคลุมบทบัญญัติ มาตรา ๑๙ และ ๒๐ ด้วยหรือไม่

- บทบัญญัติ มาตรา ๑๙ เป็นความผิดต่อเนื่องหลายท้องที่ หรือคนละท้องที่ ส่วน มาตรา ๒๐ เป็นความผิดซึ่งได้กระทำนอกราชอาณาจักร ซึ่งเดิมตามมาตรา ๑๘ หากเขตอำนาจสอบสวนคนละท้องที่ ทั้ง ๆ ที่เกิดคดีในพื้นที่นั้นจริง ๆ ก็จะทำให้การสอบสวนไม่ชอบอันส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตาม มาตรา ๑๒๐ การบัญญัติความในวรรคท้ายของมาตรา ๑๘ เพิ่มเติม เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

๔. การชี้ขาดของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

- การชี้ขาดของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม มาตรา ๒๑/๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ หากจะยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวโดยไปใช้ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิมเพื่อให้การตรวจสอบถ่วงดุลนั้น ควรจะกำหนดให้ชัดเจนว่าเรื่องใด เป็นการถ่วงดุล เรื่องใดเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาด

- ในการแก้ไขบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารายมาตรานั้น ควรจะต้องมีเหตุผลที่ชัดเจน โดยแยกเป็นรายข้อ รายมาตราเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ

๕. การออกคำสั่งหรือหมาย

- การออกคำสั่งหรือหมาย โดยเพิ่มความในมาตรา ๕๙ วรรคสอง ตอนท้ายว่า “โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องให้เหตุผลชัดเจนในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการขอออกหมายนั้น” การกำหนดดังกล่าวเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับข้อเสนอเรื่อง การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่นั้น

๖. เหตุที่จะออกหมายจับ

- การแก้ไขเหตุที่จะออกหมายจับ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๒) เดิม จะเป็นการตัดดุลพินิจของพนักงานอัยการหรือไม่ นอกจากนี้ ควรจะกำหนดบทนิยามคำว่า “พฤติการณ์ที่จะหลบหนี” ให้ชัดเจน

- กรณีเหตุที่จะออกหมายจับนั้นต้องพิจารณาในทางปฏิบัติด้วยว่า ควรมีแนวปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ทั้งนี้ การที่กำหนดเหตุที่จะออกหมายจับเดิมเป็นดุลพินิจว่าจะออกหมายจับทันทีหรือไม่ เพราะในบางคดีอัตราโทษจำคุกเกินสามปี พนักงานสอบสวนยังใช้ดุลพินิจในการออกหมายเรียก ดังนั้น มีข้อสังเกตว่า การตัดข้อความดังกล่าวออกและแก้ไขใหม่จะเป็นคุณต่อผู้เสียหายหรือไม่

๗. การควบคุมตัว

- กรณีการควบคุมตัวตาม มาตรา ๘๗ โดยแก้ไขความในวรรคสาม จากคำว่า “สี่สิบแปด ชั่วโมง” เป็น “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” นั้น เป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสากล

- เหตุใดไม่ใช้คำว่า “โดยพลัน” แทนคำว่า “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” ทั้งนี้ เพื่อลดกระแสความไม่เห็นด้วย

- กรณีแก้ไขโดยไม่ใช้คำว่า “โดยพลัน” มีเหตุผลเนื่องจากคำว่า “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” มีความหมายว่าโดยพลันอยู่ในตัว นอกจากนี้ การกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนก็จะทำให้เกิดการตีความว่าอย่างไร คือ โดยพลัน มีระยะเวลาเริ่มต้น ระยะเวลาสิ้นสุดที่ชัดเจน

- มีข้อสังเกตเกี่ยวกับคำว่า “โดยพลัน” และ “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” ดังนี้

๑. ควรจะให้เหตุผลของการใช้คำดังกล่าวให้ชัดเจน

๒. หากตีความว่า ทั้งสองคำมีความหมายเดียวกัน เหตุใดต้องจำกัดโดยใช้ระยะเวลา

๓. หากกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนไว้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ จะแจ้งความดำเนินคดีเจ้าพนักงานตำรวจในข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่

- กรณีกำหนดคำว่า “โดยพลัน” ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ หากได้ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถแต่มีเหตุขัดข้อง เช่น การรวบรวมพยานหลักฐาน การเดินทาง เป็นต้น การกำหนดคำว่า “โดยพลัน” น่าจะมีความยืดหยุ่นได้มากกว่า

กรณีกำหนดคำว่า “ยี่สิบสี่ชั่วโมง” นั้น เป็นการนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นการยืดหยุ่นแล้ว

๘. การค้นบุคคล

- กรณีกำหนดการค้นบุคคลตาม มาตรา ๙๓ โดยเพิ่มเติมการห้ามมิให้ค้นยานพาหนะในที่สาธารณะตามวรรคสอง นั้น อาจจะไปกำหนดโดยรวมกับความในวรรคหนึ่ง

- การกำหนดบทบัญญัติวรรคสองเพิ่มเติม มีเหตุผลแตกต่างกับความในวรรคหนึ่ง ดังนั้น จึงควรบัญญัติให้แยกกันเป็นสองวรรคตามที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

- การกำหนดให้พนักงานปกครอง หรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนค้น ตามความในวรรคสามนั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๙. การค้นในที่รโหฐาน

- กรณีการค้นในที่รโหฐานตามมาตรา ๙๔ โดยเพิ่มความในวรรคสองตอนต้นว่า “ในกรณีที่ไม้อาจส่งบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งและมีความจำเป็นอันไม่อาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้” และเพิ่มความในตอนท้ายว่า “แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ” ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๑๐. การวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว

- กรณีการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๐๘ โดยตัดข้อความใน (๑) – (๔) (๖) – (๗) และความในวรรคท้ายของมาตรา ๑๐๘ ออก โดยนำเหตุปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘/๑ มากำหนดเป็นมาตรา ๑๐๘ ใหม่นั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๑๑. เหตุปล่อยชั่วคราว

- กรณีเหตุปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘/๑ ซึ่งต้องพิจารณาเชื่อมโยงกับการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ นั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๑๒. อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

- กรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยเพิ่มลักษณะ ๑ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตรี นั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๑๓. การแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อกล่าวหา

- การแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๓๔ โดยเพิ่มคำว่า “และโดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ” ในวรรคสองตอนท้ายนั้น ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ

๑๔. กรณีมีคำสั่งไม่ฟ้อง

- กรณีมีคำสั่งไม่ฟ้องตามมาตรา ๑๔๕/๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานฯ ที่จะให้ยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว

บันทึกการประชุมสัมมนาเผยแพร่

เรื่อง “แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นก่อนพิจารณาคดี

(เวทีสื่อมวลชน ครั้งที่ ๒)

วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๓.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ชั้น ๑๖ อาคารซอฟต์แวร์ ปาร์ค

ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สำหรับการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งผู้เสียหายไม่มีสิทธิดำเนินคดีได้ด้วยตนเองนั้นเป็นหลักการสากลที่ความผิดทางอาญาควรมอบให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการ โดยพนักงานอัยการต้องเข้ามาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดความรัดกุมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับกระบวนการยุติธรรมในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจเป็นกระบวนการที่มีปัญหามากที่สุด ซึ่งถ้าให้อัยการมาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้นจะเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลกันระหว่างตำรวจและอัยการ

คดีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ สื่อมวลชนต้องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของศาลยุติธรรมด้วย เพราะถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของทางราชการ แต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของศาลยุติธรรมรวมถึงการตรวจสอบศาลก็เป็นไปได้ยาก

กรณีการให้พนักงานอัยการการเข้าควบคุมการสอบสวนของตำรวจหรือการสั่งฟ้องให้เป็นกระบวนการเดียวกัน อาจยังไม่เกิดขึ้นจึงทำให้ยังคงเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ยังคงปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก การที่ให้พนักงานสอบสวนเข้าไปร่วมสอบสวนกับตำรวจตั้งแต่ต้นก็อาจจะมีข้อดีมากกว่า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีหน้าที่จับอย่างเดียว

สำหรับประเด็นการสอบสวนและการสั่งฟ้องเหตุใดถึงต้องเป็นกระบวนการเดียวกันนั้น จะเห็นได้ว่าในบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจตั้งข้อหาที่เกินความเป็นจริง เนื่องจากต้องการนำตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐจึงตั้งข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกสูงไว้ เพื่อให้พฤติการณ์แห่งคดีร้ายแรงจนกระทั่งมีเหตุในการควบคุมผู้ต้องหาได้นานขึ้น เมื่อเข้าไปสู่กระบวนการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการพบว่าข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนสูงเกินความเป็นจริง จึงสั่งไม่ฟ้องข้อหาดังกล่าว สำนวนจะส่งไปสู่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าผู้บัญชาการฯ มีความเห็นแย้งจึงส่งไปที่พนักงานอัยการสูงสุด จึงทำให้คดีมีระยะเวลานานออกไป ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลให้กระบวนการสั่งฟ้อง และกระบวนการฟ้องร้องควรต้องเป็นกระบวนการเดียวกัน

สำหรับจุดอ่อนอาจจะเป็นเรื่องของความเชี่ยวชาญในการสอบสวนของพนักงานอัยการที่ยังไม่มีประสบการณ์ในด้านนี้

สำหรับการสอบสวน พนักงานอัยการจะเข้าไปเป็นพนักงานสอบสวนและรับผิดชอบการสอบสวนเลย และพนักงานอัยการหาพยานหลักฐานร่วมกับตำรวจ แต่ในปัจจุบันถ้าอัยการเห็นว่าหลักฐานยังไม่เพียงพอสามารถส่งตำรวจให้ไปหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้หรือไม่

สำหรับการให้อัยการเข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่ต้นจะแก้ไขปัญหาการได้พยานหลักฐานโดยมิชอบด้วย

การเรียนการสอนของพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะเรื่องการสอบสวนต้องสอนให้ละเอียด โดยให้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น การสอบสวนคดีฆาตกรรม คดีฆาตกรรม เป็นต้น

สำหรับกรณีปัญหาความขัดแย้งใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกอ้างมาตลอดว่าไม่มี ความยุติธรรม จึงเห็นด้วยกับการปรับปรุงกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ แต่อาจต้องมีบทบาท ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

ควรมีการพัฒนากระบวนการสนทนาให้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ

การใช้นิติวิทยาศาสตร์ดำเนินคดีความมั่นคง การตรวจดีเอ็นเอ (DNA) กับผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง การอายัดซ้ำ ซึ่งทำให้เกิดเป็นประเด็นความแย้ง

สำนักงานนิติเวชวิทยา ควรเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และควรบัญญัติกฎหมายเฉพาะด้านการชันสูตรพลิกศพ

กรณีคดีที่ค้างอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นระยะเวลานาน เช่น คดีความมั่นคง ซึ่งทำให้เกิด ความกังวลว่าไม่เป็นความยุติธรรม

สำหรับศาลทหารควรจำกัดอำนาจศาลทหาร และยกเลิกการนำพลเรือนเข้าสู่การพิจารณา ของศาลทหาร

สำหรับกรมราชทัณฑ์ ควรพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และพัฒนาการบริหารงาน ราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสากล เช่น การฝึกอบรมของผู้ต้องขัง เพื่อไม่ให้กลับมาสู่เรือนจำอีก เป็นต้น

กรณี ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะใช้กระบวนการใดเข้าไปปรับปรุงสิทธิของผู้ที่ถูกควบคุมตัว เช่น เมื่อเกิดการควบคุมตัวซ้ำซ้อนกันซึ่งอาศัยกฎหมาย ๓ ฉบับ คือ กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น กรณีเมื่อถึงกำหนดการควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และศาลสั่งปล่อย แต่ถูกอายัดตัวไปควบคุมต่อที่ค่ายทหาร โดยการใช้กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ ในการควบคุมตัวต่อแนวทางที่เข้าไปมีส่วนร่วมของอัยการร่วมสอบสวนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอำนาจในการสอบสวน ในพื้นที่จะสามารถคุ้มครองผู้ต้องหากรณีเช่นนี้ได้มากน้อยเพียงใด

สำหรับกรณีเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้สำหรับขายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายยังไม่มีข้อเสนออย่างชัดเจน แต่สำหรับข้อดีของกฎหมายดังกล่าว คือ การไม่ต้องขึ้นศาลทหารถึงแม้ว่าเป็นคดีความมั่นคง

บันทึกการประชุมสัมมนาเผยแพร่**เรื่อง “แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นก่อนพิจารณาคดี****(เวทีภาครัฐ ครั้งที่ ๓)****วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.****ณ ห้องประชุมสำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย ชั้น ๑๖ อาคารซอฟต์แวร์ ปาร์ค****ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*************๑.หลักการและแนวทางแก้ไขปัญหาในภาพรวม**

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังไม่สมบูรณ์ตามหลักการสากล โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเด็นการแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีที่ไม่ซับซ้อนก็จะดำเนินการตามขั้นตอนปกติ แต่ในคดีที่มีความซับซ้อนก็จะขอให้พนักงานอัยการเข้ามาพิจารณาในเรื่องของการแจ้งข้อกล่าวหา และพยานหลักฐาน ซึ่งเมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้วและมีความเห็นสั่งฟ้อง กระบวนการนี้จะเป็นกระบวนการเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย นอกจากนี้ ในคดีที่ไม่ร้ายแรงพนักงานอัยการจะสามารถเริ่มคดีโดยการสอบสวนเองหรือร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น จึงเป็นที่มาว่าเหตุใดถึงต้องควบคุมไว้ยี่สิบสี่ชั่วโมง เพราะระยะเวลาสั้นมาก ขั้นตอนต่อไปก็จะมีการกลั่นกรองคดีของพนักงานอัยการและแจ้งข้อกล่าวหาเมื่อคณะที่กลั่นกรองดังกล่าวเห็นว่า ควรจะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเท่านั้น

ทั้งนี้ ในประเทศไทยหากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการ และกรณีที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องก็มีระเบียบขั้นตอนปฏิบัติในการเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปพิจารณา ซึ่งจะทำให้เสียเวลา ดังนั้น หากดำเนินการให้ถูกต้องตามข้อเสนอแนะจะทำให้คุ้มครองสิทธิของประชาชน และประชาชนจะถูกแจ้งข้อกล่าวหาที่เกินความเป็นจริง รวมทั้งการมีความเห็นสั่งหรือไม่สั่งของพนักงานสอบสวนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรณีชะลอฟ้อง ในต่างประเทศมีแนวคิดว่าการที่จะดำเนินคดีต่อบุคคล จะต้องดำเนินคดีโดยหน่วยงานที่มีความเป็นกลาง ซึ่งหมายความว่าอาจจะไม่ได้มีการดำเนินคดีโดยศาลในทุกคดี แต่เมื่อใดที่จะดำเนินคดีก็ต้องดำเนินคดีโดยหน่วยงานที่เป็นกลาง คือ ศาล ดังนั้น เมื่อกระบวนการต่าง ๆ ดำเนินการอย่างรัดกุมแล้วก็จะมีการจำกัดไม่ให้ประชาชนมาถ่วงรื้อร้องฟ้องคดีกันเอง

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องระบบของการตรวจสอบและค้นหาความจริง ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในเบื้องต้น คือ จะปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นก่อนพิจารณาคดีอย่างไร โดยเฉพาะปัญหาในชั้นจับกุม การสอบสวนและการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งสร้าง

เครื่องมือหรือกลไกให้กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลยังไม่เพียงพอทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีจำนวนมากเกิดข้อผิดพลาด รวมทั้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วนและเบี่ยงเบน ตั้งแต่กระบวนการสอบสวนต้นทาง พนักงานอัยการก็จะได้รับสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวนโดยไม่ได้เข้ามาร่วมสอบสวนตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ การเสนอคำฟ้องพนักงานอัยการก็ไม่ได้แนบสำนวนการสอบสวนก็ไปพร้อมกับคำฟ้อง ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อผิดพลาดดังกล่าว

ในต่างประเทศ ใช้กระบวนการสืบสวนมากกว่าสอบสวน เมื่อสืบสวนจนแน่ชัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงจึงสอบสวนและมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา และมีการไต่สวนทุกคดี ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ใช้กระบวนการสอบสวนมากกว่าสืบสวน ดังนั้น หากกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นก็จะทำให้สำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ เนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นผู้ค้นหาความจริงและพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาแจ้งข้อกล่าวหาและสั่งฟ้อง

- ในคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นอาชญากรรม การกำหนดให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน อาจจะพบอุปสรรคเนื่องจากบางส่วนเกรงเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิต

- หากจะแก้ปัญหาล่วงหน้าก่อนพิจารณาควรกำหนดเรื่องชะลอการฟ้องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจพนักงานอัยการไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาคดีอาชญากรรมที่อำนาจรัฐโดยไม่จำเป็น

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและแนวทางการแก้ปัญหาขึ้นก่อนพิจารณาคดีนั้นมีข้อพิจารณา ๒ ส่วน กล่าวคือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

๒. ภาพรวมการแก้ไขปัญหามีได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งไม่สามารถกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ แต่จะต้องปฏิรูประบบทั้งหมด

- กรณีการรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน การชันสูตรพลิกศพ ควรจะกำหนดบทบัญญัติที่เชื่อมโยงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนกรณีการบริหารจัดการก็ควรกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะ

- กรณีสำนวนสอบสวนแนบไปพร้อมกับคำฟ้อง เป็นหลักการระบบไต่สวนซึ่งประเทศเยอรมันและฝรั่งเศสใช้ระบบนี้ โดยมีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ร่วมในการไต่สวนซึ่งเป็นการค้นหาความจริงไม่ใช่การตรวจสอบ ถ่วงดุล แต่ในระบบกล่าวหา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ไม่ได้แนบสำนวนไปพร้อมกับคำฟ้องดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบไต่สวน

- กรณีชะลอการฟ้องซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยจำนวนมากเพราะการดำเนินการดังกล่าวจะไปตัดอำนาจในการลงโทษของศาล

๒.สิทธิของผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑

- กรณีตามมาตรา ๗/๑ (๒) ซึ่งกำหนดให้ “ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำได้ในชั้นสอบสวนนั้น ในทางปฏิบัติ ทนายความไม่พบปัญหาดังกล่าว แต่กลับพบปัญหา กรณีตาม (๑) ที่กำหนดให้ “พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว” เช่น สถานีตำรวจ หรือ โดยเฉพาะเรือนจำกรณีชาวต่างชาติซึ่งมีปัญหาในการที่จะซักถามผ่านล่าม รวมทั้งการร้องขอเป็นการเฉพาะตัว ก็มีระเบียบ ขั้นตอนที่ยุ่งยาก เป็นต้น

- กรณีตามมาตรา ๗/๑ (๑) ซึ่งแก้ไขใหม่ว่า “แจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ ไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมตัว” ควรจะเพิ่มคำว่า “โดยพลัน” หรือ “โดยทันที”

- กรณีตามมาตรา ๗/๑ (๒) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ ควรมีนโยบายที่จะ จัดให้มีห้องที่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับ หรือผู้คุมขัง พบทนายความเป็นการเฉพาะตัว เนื่องจากในทางปฏิบัติ เรือนจำบางแห่งกลับมีผู้คุมมานั่งฟังพร้อมบันทึกเสียงระหว่างผู้ถูกคุมขังและทนายความ

- กรณีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่มีจุดเชื่อมโยง โดยเฉพาะเมื่อหมดระยะเวลาหรืออำนาจในการควบคุมตัวหรือ สอบสวนตามกฎหมาย จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับต่อ ผู้ถูกจับก็จะอ้างว่ามี การข่มขู่ บังคับ ดังนั้น ในการแจ้งสิทธิตามกฎหมายดังกล่าวในสถานีตำรวจที่ทางไกลซึ่งไม่มีทนายความ การกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวก็จะใช้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ

๓.การออกคำสั่งหรือหมาย

- กรณีตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง ซึ่งแก้ไขใหม่ว่า “ในการร้องขอออกหมายของเจ้าพนักงาน ปกครองหรือตำรวจ..ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ...” ในต่างประเทศใช้หลักการดังกล่าวที่จะให้ พนักงานอัยการเป็นผู้ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ

- ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้กำหนดเรื่องของการเพิกถอนหมาย ดังนั้น จะสามารถกำหนดได้หรือไม่ว่า ให้ผู้ที่ออกหมายนั้นสามารถร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนหมายได้ในกรณีที่ พฤติการณ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๖ หมดไป

๔.การควบคุมตัวตามมาตรา ๘๗

- กรณีที่มาตรา ๘๗ วรรคสาม ซึ่งเสนอให้แก้ไขเรื่อง การควบคุมตัวโดยให้นำตัวผู้ถูกจับไป ศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนั้น ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือถิ่นกัณดาร ทนายความไม่สามารถเดินทางไปพบ ผู้ถูกจับทันภายในระยะเวลาดังกล่าว รวมทั้ง ทนายความที่สามารถสื่อสารภาษาถิ่น เช่น ภาษามลายู ก็เป็น

อุปสรรคเช่นกัน ดังนั้นการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควรคำนึงคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคได้ด้วย

- กรณีการควบคุมตัวควรนำหลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวมาพิจารณาควบคู่ เช่น จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น หากจะแก้ปัญหาดังกล่าวก็ควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนมาแต่ต้น

- กรณีตามวรรคเจ็ด ซึ่งกำหนดใหม่ว่า “ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งชังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอชังต่อไปอีก...และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล” การกำหนดดังกล่าวเป็นการกำหนดที่ไร้กรอบ ดังนั้น อาจจะกำหนดกรอบหรือปรับถ้อยคำใหม่

๕.การค้นบุคคล

- กรณีตามมาตรา ๙๓ แก้ไขใหม่ ซึ่งวรรคสองกำหนดว่า “ห้ามมิให้ค้นยานพาหนะในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุที่จะออกหมายค้นหรือที่จะจับบุคคลได้” และวรรคสาม “ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแสดงความบริสุทธิ์ก่อนค้นและต้องบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทำให้สามารถค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ถูกตรวจค้น” ขั้นตอนนี้เป็น การค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน แต่การดำเนินคดีอาญาไม่ได้เริ่มในขั้นการดำเนินคดีเท่านั้น แต่มีการป้องกัน ดังนั้น เหตุจึงต้องลดระดับลงมา เช่น เหตุอันควรสงสัยว่าจะไปก่ออันตรายประการอื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีแล้วแต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ถูกฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ควบคุมการใช้อำนาจในทางที่เหมาะสม การกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายก็จะทำให้ประชาชนเกิดความปลอดภัย

๖.การค้นในที่สาธารณะ

- กรณีการค้นในที่สาธารณะ ตามมาตรา ๙๔ โดยเพิ่มเติมความในวรรคสองตอนท้ายว่า “แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ” การเพิ่มเติมเช่นนี้เป็นการดีเพราะเป็นการกำหนดให้เจ้าพนักงานระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ว่าต้องพอสมควรแก่เหตุ ส่วนคำว่า “พอสมควรแก่เหตุ” จะมากนักน้อยเพียงใด หากเป็นคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เมื่อศาลใช้ดุลพินิจหรือมีคำพิพากษาอย่างไรก็จะเป็นบรรทัดฐานต่อไป

๗.การวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว และเหตุปล่อยชั่วคราว

- กรณีการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว และเหตุปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๐๘ และ ๑๐๘/๑ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก้ไขใหม่ โดยให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น ตามหลักการสากลจะไม่นำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ก่อนศาลจะมีคำพิพากษา เพราะจะขัดกับหลักการสันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)

- กรณีนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปล่อยชั่วคราว แต่จะมีความจำเป็นถึงขนาดจะต้องนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้หรือไม่ ต้องพิจารณาอีกครั้ง

๘.อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๒๙ ตรี

- กรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งเสนอแก้ไขใหม่ตามลักษณะ ๑ ทวิ มาตรา ๑๒๙ ตรี โดยกำหนดหลักการว่า “ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง โดยเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวน และมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน...ฯลฯ นั้น มีประเด็นอภิปรายและข้อสังเกตดังนี้

๑. พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหา และฐานความผิดที่มีอัตราโทษน้อย เพื่อไม่ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน ดังนั้น หากจะให้พนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาว่าจะแจ้งข้อกล่าวหาในความผิดฐานใดในทุกคดีได้หรือไม่

๒. พยานหลักฐานในคดีมีความสำคัญมาก อาจจะมีการสับเปลี่ยน รวมทั้งมีความบกพร่องในการเก็บพยานหลักฐานในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งหลักการพื้นฐานไม่มีการใช้หลักการตรวจสอบถ่วงดุล แต่ใช้หลักประสิทธิภาพสูงสุด ควบคู่กับหลักการค้นหาความจริงโดยใช้หลักการสอบสวนร่วมกัน ซึ่งในต่างประเทศจะตัดปัญหาดังกล่าว เพราะพนักงานสอบสวนจะมีความเห็นสั่งฟ้องได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบ นอกจากนี้ จะไม่ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงานสอบสวนในบางคดีเท่านั้น

๓. หลักการตรวจสอบ ถ่วงดุลในชั้นเจ้าพนักงานนั้นมีมานานแล้ว เห็นด้วยที่จะเน้นในการดำเนินคดีโดยใช้หลักประกันสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการดังนี้

๓.๑ การตรวจสอบการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานโดยศาล

๓.๒ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีหนายความเข้าร่วมในการสอบปากคำ โดยควรส่งเสริมในเข้าถึงสิทธิของผู้ต้องหาตั้งแต่ชั้นจับกุม ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา

๓.๓ กำหนดให้พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการทำงานร่วมกันซึ่งจะเป็นการตรวจสอบ ถ่วงดุลไปในขณะเดียวกัน

๔. การที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่ได้ทำงานร่วมกัน ทำให้มีผู้บริสุทธิ์เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมจำนวนมาก

๕. กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาเกินกว่าที่ควรจะเป็นนั้น ได้มีข้อเสนอโดยได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ลักษณะ ๑ ทวิ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ มาตรา ๑๒๙ ตรี ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะแก้ปัญหาข้างต้น

๖. ประเทศสหรัฐอเมริกา จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งข้อเท็จจริง ส่วนพนักงานอัยการเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหา

๗.มีข้อสังเกตว่า การที่จะให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานอัยการนั่งสอบสวนร่วมด้วย หรือเพียงแต่ลงชื่อในสำนวนการสอบสวน ดังนั้น เพื่อความชัดเจนควรกำหนดว่า “ให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนร่วมกับพนักงานสอบสวน”

๙.การแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อหา

- กรณีการแจ้งข้อเท็จจริงและการแจ้งข้อกล่าวหาในคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิเสธก็จะทำให้ศาลยกฟ้องได้ ดังนั้น ในคดีดังกล่าวอาจจะต้องกำหนดให้มีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวต่อหน้าผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา และสามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งจะต้องพิจารณาประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า รับฟังได้มากน้อยเพียงใด

- กรณีการแจ้งสิทธิให้ผู้หาทราบตามมาตรา ๑๓๔ ซึ่งเชื่อมโยงกับการมีความเห็นสั่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้น ควรจะคงไว้ตามที่ได้มีการเสนอ

๑๐.การงดการสอบสวน

- คดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด เช่น คดีลักทรัพย์พนักงานสอบสวนไม่พยายามสืบหาผู้กระทำความผิด ส่วนคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด เช่น คดีที่ผู้กระทำความผิดขับรถจักรยานยนต์ใส่เสื้อสีดำ สวมหมวกนิรภัยสีดำ พนักงานสอบสวนจะมีความเห็นงดการสอบสวน และนานไปก็จะยุติคดี

- กรณีการงดการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีความอาญามาตรา ๑๔๐ ในทางปฏิบัติ หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าควรงดการสอบสวนก็จะมีการเก็บสำนวนไว้นาน เมื่อส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการพิจารณาก็ไม่มีผลประการใด เพราะพนักงานอัยการไม่มีประสิทธิภาพที่จะไปสืบหาผู้กระทำความผิด

- กรณีการงดการสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการปฎิรูปกฎหมายได้มีบันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องนี้แล้ว เพียงแต่ไม่ได้กำหนดเป็นเลขมาตรา ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการสำนวน ซึ่งในบางคดีหากพนักงานสอบสวนจะสอบสวนก็สามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ หากกำหนดให้ระบบการสอบสวนและการสั่งคดีเป็นเนื้อเดียวกัน ปัญหาเรื่องการงดการสอบสวนก็หมดไป

๑๑.กรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง

- กรณีการควบคุมคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ นั้น เห็นว่า ควรยกเลิกและกลับไปใช้ฉบับเดิมก่อนการแก้ไข แต่ในส่วนถ้อยคำที่ยังล้าสมัย ได้แก่ คำว่า “นครหลวงกรุงเทพธนบุรี” นั้นก็ควรแก้ไขให้เป็นปัจจุบันด้วย

ติดต่อสอบถามข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.)

เลขที่ ๙๙ อาคารซอฟต์แวร์ปาร์ค ชั้น ๑๕ หมู่ ๔ ถ.แจ้งวัฒนะ ต.คลองเกลือ

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ : ๐๒ ๕๐๒ ๖๐๐๐ ต่อ ๘๒๖๙ โทรสาร : ๐๒ ๕๐๒ ๖๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๔

เว็บไซต์ <http://www.lrct.go.th>

